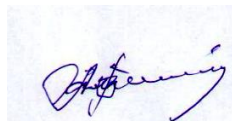

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний
педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра педагогіки та спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри педагогіки
та спеціальної освіти

професор Рацул А. Б.
«02» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(ПП2.02) ПЕДАГОГІКА (ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта (Природничі науки)

Освітня програма Середня освіта (Природничі науки)

Факультет математики, природничих наук та технологій

Форма навчання денна

Робоча програма навчальної дисципліни *Педагогіка (загальна педагогіка)* розроблена на основі освітньо-професійної програми *Середня освіта (Природничі науки)* навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) освітнього ступеня за спеціальністю *014 Середня освіта (Природничі науки)*.

Робочу програму розробила: Кравцова Тетяна Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри **педагогіки та спеціальної освіти**

Протокол № 1 від “02” серпня 2022 року
Завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти

Рацул А.Б.

Робоча програма навчальної дисципліни педагогіка (загальна педагогіка) для студентів спеціальності 014 Середня освіта _ (Природничі науки) за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. – ЦДПУ імені В. Винниченка, 2022. – 38 с.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна
		Рік підготовки: 2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – індивідуальні творчі завдання	Спеціальність: 014 Середня освіта (Природничі науки)	Семестр 3-й
Загальна кількість годин – 150		Лекції 34 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5	Освітня програма: Середня освіта (Природничі науки)	Семінарські заняття 34 год
	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Самостійна робота 82 год.
		Науково-дослідне завдання (год. включено до с/р)
		Вид контролю: 3 семестр – екзамен

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Педагогіка» – одна із складових цілісної психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів, яка покликана сприяти оволодінню ними теоретичних основ сучасної педагогічної науки, розвитку професійного мислення, готувати до усвідомленого оволодіння професійними вміннями та навичками, необхідними для ефективної роботи у новій українській школі. Вона є провідною дисципліною у загальній системі загально педагогічної підготовки студентів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни педагогіка (загальна педагогіка) є теоретичні і методичні основи організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу.

Передумовою для вивчення навчальної дисципліни є успішне опанування курсів «Психологія» та «Вікова фізіологія та валеологія», а саме: осмислення фізіологічних процесів розвитку людини та теоретичних засад формування, збереження та зміцнення здоров'я людини, знання загальних закономірностей і механізмів функціонування психіки людини, психологічних зв'язків і залежностей у розвитку особистості; знання теоретичних основ психології особистості, її пізнавальних процесів, розумового розвитку, її особистісного формування.

У свою чергу, опанування зазначених вище дисциплін і курсу «Педагогіка» є основою для вивчення методик викладання навчальних предметів відповідно спеціальності та для проходження здобувачами вищої освіти різних видів педагогічної практики.

Програма навчальної дисципліни педагогіка (загальна педагогіка) складається з чотирьох розділів:

1. Загальні основи педагогіки.
2. Дидактика – теорія освіти та навчання.
3. Теорія виховання.
4. Управління педагогічними системами.

Важливе місце в навчальній дисципліні «Педагогіка (загальна педагогіка)» відводиться питанням реформування середньої школи відповідно до Концепції «Нова українська школа».

Метою вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка (загальна педагогіка)» є: забезпечення теоретичної і практичної підготовки студентів до виконання функціональних обов'язків вчителя, вихователя в закладах середньої освіти України; формування системного педагогічного мислення, професійної самосвідомості, розвиток професійно-педагогічної спрямованості, педагогічних здібностей студентів; виховання професійно значущих якостей педагога нової української школи.

Основні завдання курсу:

- забезпечувати ґрунтовне засвоєння студентами основ педагогічної науки, теорії виховання та теорії навчання (дидактики);

- розвивати аналітичне педагогічне мислення студентів, формувати уміння вивчати та пояснювати педагогічні явища та процеси у їх взаємозв'язку, взаємозалежності;
- формувати у студентів розуміння сутності зв'язку між теорією педагогічної науки та практикою педагогічної діяльності;
- забезпечувати оволодіння студентами ефективними шляхами впливу на розвиток особистості;
- формувати у студентів дослідницькі уміння, досвід роботи з підручниками, навчальними посібниками, науковою літературою, періодичними виданнями, іншими джерелами інформації;
- стимулювати студентів до систематичної самостійної навчальної праці, посилювати мотивацію саморозвитку педагогічних здібностей;
- виховувати у майбутніх педагогів відповідальне ставлення до професійного навчання та самовдосконалення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **компетентності**:

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі *компетентності*:

Загальні	Фахові
<p>ЗК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК4. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення, зберігання, аналізу перетворювати і передавати інформації з різних джерел природничого характеру, критично оцінюючи її.</p> <p>ЗК6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p>	<p>ФК4. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання природничих наук, фізики, хімії, біології у закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ФК5. Здатність до організації і проведення освітнього процесу з природничих наук, фізики, хімії, біології у закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ФК6. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з природничих наук, фізики, хімії, біології.</p> <p>ФК7. Здатність до організації і проведення позакласної та позашкільної роботи з природничих наук, фізики, хімії, біології у закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ФК8. Здатність до рефлексії та самоорганізації професійної діяльності.</p> <p>ФК10. Знання психолого-</p>

	педагогічних аспектів навчання і виховання учнів середньої школи. ФК12. Розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства і шляхи вирішення глобальних проблем, враховуючи позитивний потенціал та ризики використання надбань природничих наук, фізики, хімії, біології, техніки і технологій для добробуту людини й безпеки довкілля
--	--

1.2. Очікувані програмні результати навчання

Очікувані програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПРН31. Знає і розуміє вимоги освітнього стандарту і освітньої програми інтегрованого курсу «Природознавство» в основній школі, а також способи інтеграції природничих знань у шкільних курсах кожної із природничих наук та інтегрованих курсів природознавства.

ПРН34. Знає основні психолого-педагогічні теорії навчання, інноваційні технології навчання природничих наук, фізики, хімії, біології, актуальні проблеми розвитку педагогіки та методики навчання природничих наук, фізики, хімії, біології.

ПРН35. Знає форми, методи і засоби контролю та корекції знань учнів з природничих наук, фізики, хімії, біології.

ПРН36. Знає зміст та методи різних видів позакласної та позашкільної роботи з природничих наук, фізики, хімії, біології.

ПРН37. Знає основи безпеки життєдіяльності, безпечного використання обладнання кабінетів фізики, хімії, біології.

ПРНУ5. Проектує різні типи уроків і конкретну технологію навчання природничих наук, фізики, хімії, біології та реалізує їх на практиці із застосуванням сучасних інформаційних та комп'ютерних технологій, розробляє річний, тематичний, поурочний плани

ПРНУ6. Застосовує методи діагностування досягнень учнів з природничих наук, фізики, хімії, біології, добирає й розробляє завдання для тестів, самостійних і контрольних робіт, індивідуальної роботи.

ПРНУ7. Уміє знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел, насамперед за допомогою інформаційних, цифрових і хмарних технологій.

ПРНУ10. Застосовує методи навчання природознавства, методику систематизації знань про природу, позаурочні форми організації навчання природознавства, засоби навчання природознавства.

ПРНУ11. Дотримується правових норм і законів, нормативно-правових актів України, усвідомлює необхідність їх дотримання.

ПРНК1. Володіє основами професійної мовленнєвої культури при навчанні природничих наук, фізики, хімії, біології в школі.

ПРНК2. Пояснює фахівцям і не фахівцям стратегію сталого розвитку людства та екологічної безпеки і шляхи вирішення глобальних проблем людства.

ПРНА1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.

ПРНА2. Відповідально ставиться до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у освітньому процесі та позаурочній діяльності.

Програма підготовлена для студентів, де зміст кожного розділу виконує конкретні функції, де кожен розділ є органічною складовою єдиного інтегрованого курсу. Вона забезпечує методологічну, науково-педагогічну й практичну підготовку студентів до творчої професійної праці в закладі загальної середньої освіти.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

Тема 1. Педагогіка в системі наук про людину.

Педагогіка як наука. Предмет і завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки.

Ретроспективний аналіз розвитку педагогіки (етапи розвитку педагогіки: донауковий, етап виникнення теоретичних концепцій виховання і освіти, етап розвитку педагогічної науки). Джерела педагогічної науки. Функції педагогічної науки: науково-теоретична, організаційно-практична, прогностична. Педагогіка як наука і мистецтво.

Система педагогічних наук. Структура і галузі загальної педагогіки: загальні основи педагогіки, теорія виховання, дидактика (теорія навчання), школознавство (управління педагогічними системами).

Зв'язок педагогіки з іншими науками. Завдання педагогіки на сучасному етапі розвитку суспільства.

Тема 2. Сутність науково-педагогічного дослідження. Система методів науково-педагогічного дослідження.

Поняття про науково-педагогічне дослідження. Методологія наукових досліджень. Етапи здійснення педагогічного дослідження. Завдання науково-педагогічних досліджень на сучасному етапі розвитку освіти.

Поняття про метод педагогічного дослідження. Класифікація методів науково-педагогічних досліджень (загальнонаукові, теоретичні, емпіричні).

Загальна характеристика методів педагогічних досліджень: спостереження, педагогічний експеримент, бесіди, вивчення передового досвіду; вивчення документації та учнівських праць, опитування, методи моделювання педагогічних явищ, методи кількісного та якісного аналізу результатів дослідження.

Тема 3. Розвиток, соціалізація і формування особистості.

Поняття про «особистість», «індивідуальність» в педагогічній науці. Розвиток та формування особистості. Рушійні сили розвитку особистості.

Фактори та умови розвитку особистості. Роль спадковості у розвитку особистості. Соціалізація як результат впливу середовища на особистість. Виховання – визначальний чинник формування особистості.

Роль діяльності (активності) і спілкування у розвитку особистості. Взаємообумовленість процесів виховання, навчання і розвитку, активна позиція особистості та її роль у процесі розвитку і виховання. Дитина як об'єкт і суб'єкт виховання і розвитку.

Врахування вікових особливостей та особливих потреб школярів при організації та здійсненні процесів виховання, навчання, розвитку.

Особливості розвитку, соціалізації і формування особистості в умовах нової української школи.

Тема 4. Педагогічний процес як система і цілісне явище. Закономірності і принципи педагогічного процесу.

Виховання як педагогічний процес та суспільне явище.

Ієрархія цілей виховання. Суспільна зумовленість мети виховання та навчання підростаючого покоління.

Поняття про освітній процес, педагогічний процес, навчально-виховний процес. Цілісність та системність педагогічного (освітнього) процесу. Спільні та специфічні сторони процесів виховання, навчання та розвитку як складових освітнього процесу: цілі, завдання, зміст, форми і методи.

Специфіка мети освітнього процесу в умовах нової української школи.

Закономірності, етапи педагогічного процесу.

Компетентнісний та особистісно-орієнтований підхід до організації освітнього процесу нової української школи.

Тема 5. Педагог як організатор освітнього процесу в сучасній школі.

Суспільна зумовленість виникнення і становлення педагогічної професії. Специфічні особливості педагогічної діяльності. Сучасні вимоги до особистості педагога та його підготовки. Вчитель нової української школи.

Зміст професійної діяльності та функції педагога: конструктивна, комунікативна, організаторська, гностична.

Система педагогічної діяльності: викладання, виховання, класне керівництво, діяльність із професійного самовдосконалення, управлінська, організаторська, методична, позашкільна, науково-дослідна.

Поняття про педагогічну майстерність, педагогічну компетентність, педагогічну техніку, педагогічні здібності та гуманістичну спрямованість педагогічної діяльності.

Розділ 2. ДИДАКТИКА – ТЕОРІЯ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ

Тема 6. Дидактика, її основні категорії та завдання.

Виникнення і розвиток дидактики як складової педагогіки, що вивчає проблеми освіти та навчання. Предмет дидактики. Основні категорії дидактики: навчання, освіта, процес навчання, викладання, учіння, знання, уміння, навички.

Стан та завдання теорії навчання. Взаємозв'язок загальної теорії навчання (дидактики) і методик викладання окремих предметів з основ наук. Українська народна дидактика її мета, завдання, зміст.

Тема 7. Суть та структура процесу навчання.

Сутнісні характеристики процесу навчання. Основні функції навчання (освітня, розвиваюча, виховуюча) та їх взаємозв'язок.

Двосторонній характер процесу навчання: єдність викладання та учіння. Структурні компоненти навчального процесу: цільовий; стимулюючо-мотиваційний; змістовий, операційно-діяльнісний, контрольно-регулюючий,

оцінно-результативний. Взаємозв'язок усіх елементів навчального процесу.

Структура (основні етапи) процесу оволодіння знаннями та уміннями: сприйняття, осмислення, розуміння, узагальнення, закріплення, використання на практиці.

Структура викладання як цілеспрямованої діяльності педагога в процесі навчання.

Суперечності та рушійні сили процесу навчання. Роль стимулів та мотивів у навчанні школярів. Характеристика стимулів і мотивів навчання.

Тема 8. Закономірності та принципи навчання.

Поняття про закономірності навчання, основні закономірності процесу навчання.

Визначення принципів навчання як вихідних положень, що визначають характер пізнавальної діяльності учнів і технології діяльності учителя.

Традиційні принципи навчання: принцип цілеспрямованості навчання; принцип виховного навчання; принцип розвивального навчання; принцип науковості; принцип доступності навчання; принцип зв'язку навчання з життям, теорії з практикою; принцип наочності навчання; принцип системності, послідовності навчання; принцип активності та самостійності учнів у навчанні; принцип свідомості й міцності засвоєння знань, умінь і навичок; принцип індивідуального підходу у процесі навчання тощо.

Принципи навчання, що виникли під впливом народної дидактики: гуманістичний характер навчання; навчання на загальнолюдських цінностях, на кращих традиціях і обрядах народу України, навчання моралі і вірувань пращурів, на етнографічних особливостях попередніх поколінь; навчання в навіюванні, спонуканні, заохоченні та ін.

Народна мудрість про принципи навчання.

Тема 9. Зміст освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти.

Поняття про зміст освіти. Наукові основи змісту освіти в цивілізованому суспільстві. Теорії змісту освіти. Джерела та чинники формування змісту освіти. Структура змісту освіти.

Зміст освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти, його основні компоненти. Оновлення змісту освіти відповідно до Концепції Нової української школи, заснованого на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві. Ключові компетентності Нової української школи (ст 12. Закону України «Про освіту» (2017 р.).

Документи, що визначають зміст загальної середньої освіти. Державний стандарт базової середньої освіти в межах реалізації затвердженої в 2016 році Концепції «Нова українська школа». Структура навчального плану та навчальної програми. Підручники та навчальні посібники, їх функції та структурні компоненти.

Тема 10. Методи, прийоми, засоби навчання.

Сутність, основні функції методів навчання. Прийоми як складова частина

методу і як самостійна дидактична категорія.

Класифікація методів навчання. Різні підходи до класифікації методів навчання. Класифікація методів навчання за джерелом знань. Класифікація на основі цілісного підходу до процесу навчання. Характеристика методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Характеристика методів стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності. Характеристика методів контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності. Поняття про інтерактивні методи навчання. Поняття про технології навчання. Сучасні технології навчання.

Поняття про засоби навчання, їх характеристика та застосування в навчальному процесі. Використання інформаційно-комунікативних засобів навчання у навчальному процесі. Умови оптимального вибору методів і засобів навчання. Академічна свобода та творчість педагога у виборі методів та засобів навчання в умовах нової української школи.

Тема 11. Форми організації навчання. Урок як основна форма організації процесу навчання в сучасній школі.

Поняття про форми організації навчання. Генеза організаційних форм навчання. Форми організації пізнавальної діяльності учнів: фронтальні, групові та індивідуальні.

Характеристика класно-урочної системи, її переваги, недоліки та шляхи удосконалення.

Урок як основна форма організації навчання в сучасній школі. Структура та типи уроків. Вимоги до сучасного уроку. Підготовка вчителя до уроку.

Характеристика позаурочних форм навчання.

Тема 12. Контроль, оцінка та облік успішності учнів.

Поняття контролю та його значення у навчально-виховному процесі. Функції контролю і оцінювання результатів навчання учнів в умовах НУШ. Оціночні судження як важливий важіль управління розвитком свідомості, характеру, волі та навчальних здібностей учнів.

Педагогічні вимоги до перевірки знань, умінь та навичок учнів. Види, форми контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів. Майстерність та такт учителя у процесі моніторингу, діагностики, контролю навчальних досягнень учнів.

Розділ 3. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Тема 13. Виховання в цілісному освітньому процесі.

Теорія виховання як складова частина педагогічної науки. Поняття про процес виховання як складову освітнього процесу. Сутнісні характеристики процесу виховання. Виховання як процес інтеріоризації загальнолюдських та національних цінностей. Система та ієрархія внутрішніх цінностей й потреб особистості як джерело мотивації вчинків вихованця, його поведінки.

Особливості процесу виховання: цілеспрямованість, двосторонність, багатофакторність, варіативність результатів, віддаленість результатів, тривалість, комплексність, багатоступеневість.

Мета виховання в новій українській школі – формування всебічно розвиненої особистості, патріота, іноватора.

Структурні компоненти виховання як діяльнісного процесу: цільовий; стимулюючо-мотиваційний; змістовий; операційно-діяльнісний; контрольно-регулюючий; оцінювально-результативний.

Етапи виховного процесу за критерієм їх послідовності та відповідних педагогічних дій: формування знань (ознайомлення із загальними нормами і вимогами, їх усвідомлення); формування ставлень (почуттів); формування поглядів і переконань; формування навичок і звичок поведінки (загальної спрямованості особистості).

Виховання та самовиховання – дві сторони єдиного процесу формування особистості. Рушійні сили виховного процесу. Зовнішні та внутрішні протиріччя. Критерії вихованості.

Тема 14. Механізми, закономірності та принципи виховання.

Механізми виховання як шляхи розвитку мотиваційно-ціннісної сфери особистості в процесі оволодіння нею соціального досвіду. Психологічні механізми, які складають основу розвитку мотиваційної сфери особистості: ідентифікація; емоційне обумовлювання; наслідування; мотиваційне опосередкування; конформність; вживання в соціальну роль; підтримування внутрішньої узгодженості поглядів.

Закономірності процесу виховання і їх роль у визначенні норм, які регламентують структуру, зміст і методикку організації виховання.

Система принципів виховання. Цілеспрямованість виховання. Суспільна спрямованість виховання. Опора на позитивне у вихованні. Гуманізація виховання. Демократизація виховання. Природовідповідність у вихованні, диференціація та індивідуалізація виховного процесу. Особистісний підхід у вихованні. Зв'язок виховання з життям, виховання в діяльності. Свідомість і активність учнів у процесі виховання, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою й активністю школярів. Виховання в колективі. Єдність педагогічних впливів.

Тема 15. Зміст виховання.

Поняття змісту виховання. Традиційні підходи до визначення змісту виховання: за напрямками виховання (розумове, фізичне, моральне, естетичне тощо) та видами культури (моральна, естетична, економічна, трудова і т.д.).

Сучасне розуміння змісту виховання як системи загальнокультурних та національних цінностей. Зміст виховання як єдність ціннісного ставлення особистості до держави, людини, природи, праці тощо.

Цінності, які є визначальними в змісті виховання згідно Основних орієнтирів виховання учнів, Концепції «Нова українська школи» (2016 р.),

Закону України «Про освіту» (2017р.), Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020р.).

Зміст виховної роботи як комплекс ідей, прикладів, фактів, використання яких у виховному процесі досягаються конкретні цілі та завдання виховання учнів.

Тема 16. Методи, прийоми, засоби, форми виховання

Поняття про методи виховання, прийоми виховання, засоби виховання як педагогічні інструменти впливу на свідомість, почуття, поведінку вихованця. Взаємозв'язок методів, прийомів та засобів виховання.

Виховна ситуація як частина виховного процесу, яка знаходиться між двома корекціями. Аналіз виховної ситуації та проектування виховної дії, із конкретним завданням виховання, адекватним їй змістом, способами (методами, прийомами, засобами) виховання.

Різні підходи до класифікації методів виховання. Класифікація методів виховання, в основу якої покладено цілісну структуру діяльності особистості. Характеристика методів формування свідомості особистості. Характеристика методів організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки. Характеристика методів стимулювання поведінки і діяльності особистості. Характеристика методів контролю й аналізу ефективності виховного процесу. Характеристика методів самовиховання.

Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів формування свідомості для розв'язання конкретних завдань виховання. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки. Види діяльності учнів і загальні технологічні вимоги до їх організації. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів стимулювання позитивної поведінки і діяльності вихованців. Методи контролю й аналізу ефективності виховного процесу.

Форми організації виховання, та їх класифікації.

Тема 17. Методика організації і проведення виховного заходу. Технологія підготовки і проведення колективної творчої справи (КТС).

Виховний захід як основна організаційна форма виховної роботи. Класифікація виховних заходів за способом їх проведення та за напрямками виховання. Методичні вимоги до організації і проведення виховного заходу. Мета та зміст діяльності педагога-вихователя на етапах технології організації і проведення виховного заходу: 1) вибір та обґрунтування теми виховного заходу; 2) формулювання його цілей; 3) визначення форми проведення; 4) підготовча робота; 5) проведення заходу; 6) підбиття підсумків. Структура та вимоги до план-конспекту виховного заходу. Педагогічний аналіз виховного заходу. Методика аналізу та самоаналізу підготовки, проведення і результатів виховного заходу.

Колективна творча діяльність учнів – важливий шлях підвищення ефективності виховної роботи. Колективна творча справа, як технологія

виховання. Принципи організації колективної творчої справи. Види колективних творчих справ. Їх тематика. Етапи підготовки та проведення колективної творчої справи.

Тема 18. Соціальний розвиток особистості школяра. Виховання особистості в колективі.

Поняття про соціалізацію та соціальний розвиток особистості. Основні фактори впливу на соціалізацію особистості. Соціальна та громадянська активність та її формування в умовах сім'ї і школи. Організація соціально-комунікативної діяльності учнів. Соціальний розвиток учнів в процесі виховної роботи та методи його діагностики.

Поняття про дитячий колектив, та його вплив на соціалізацію та формування особистості учня. Проблеми особистості і колективу. Види дитячого колективу, його ознаки та структура. Основні типи колективів.

Динаміка розвитку колективу. Поняття про актив, органи самоврядування та лідера, як ознаки розвитку колективу. Характеристика стадій розвитку колективу. Зміст та напрями діяльності педагога, щодо згуртуванню колективу на різних стадіях розвитку дитячого колективу.

Фактори розвитку колективу. Педагогічна вимога. Система перспективних ліній, традицій колективу. Принципи паралельної дії і єдності педагогічних вимог.

Гармонія розвитку колективу та особистості. Попередження негативних проявів поведінки окремими членами колективу (булінг, цькування, залякування).

Характеристика існуючих дитячих громадських організацій, їх завдання; напрями діяльності. Система учнівського самоврядування.

Тема 19. Духовний розвиток особистості. Моральне та естетичне виховання.

Поняття про духовність і духовний розвиток, духовні цінності. Система духовних цінностей: загальнолюдські, культурно-національні, громадянські, родинні, особистісні.

Поняття про мораль та моральне виховання. Виховання в учнів ціннісного ставлення до себе та до сім'ї, родини, інших людей як провідні завдання морального виховання. Методика виховання в учнів загальнолюдських цінностей. Технології підготовки та проведення етичних бесід та дискусій (диспутів) в процесі формування духовних цінностей сучасних учнів.

Виховання в учнів ціннісного ставлення до культури і мистецтва. Естетичне виховання як складова духовної культури. Шляхи і засоби естетичного виховання у навчальній, позакласній і позашкільній роботі. Форми, засоби і методи естетичного виховання. Естетичне виховання на народних традиціях, національному мистецтві, фольклорі тощо.

Тема 20. Національно-патріотичне виховання учнів. Основи правового виховання.

Національна своєрідність виховання. Патріотичне, громадянське виховання як стрижневі, основоположні напрями виховання учнів, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і закладають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу (patria) як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін.

Мета, завдання, зміст національно-патріотичного виховання відповідно до «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді» (2015р.). Системна організація військово-патріотичного виховання учнівської молоді. Принципи патріотичного виховання. Національна самосвідомість. Почуття патріотизму. Шляхи реалізації патріотичного виховання дітей та молоді. Форми, методи та засоби формування ціннісного ставлення учнів до суспільства і держави.

Свідома дисципліна, обов'язок і відповідальність – важливі моральні якості особистості. Виховання свідомої дисципліни. Завдання і зміст правового виховання. Форми і методи правового виховання. Значення правового виховання в попередженні правопорушень серед учнівської молоді.

Формування правової культури особистості як умова розвитку правосвідомості особистості. Зміст та завдання правового виховання.

Взаємозв'язок між правовою культурою особистості та розвитком ціннісних орієнтацій особистості.

Критерії сформованості правової культури учнів. Методи, форми, засоби правового виховання.

Правопорушення неповнолітніх та причини їх виникнення. Попередження правопорушень (профілактика відхилень поведінки учнів у школі, громадських місцях, сім'ї). Подолання першопричин правопорушень неповнолітніх. Особливості виховної роботи з дітьми, схильними до правопорушень. Участь громадськості у вихованні дітей та формуванні національної свідомості особистості.

Тема 21. Інтелектуальний розвиток особистості школяра. Формування основ наукового світогляду.

Поняття інтелектуального розвитку та розумового виховання учнів. Завдання розумового виховання. Зміст розумового виховання. Критерії сформованості культури розумової праці учнів.

Поняття про світогляд та його функції в розвитку особистості. Структура світогляду: знання, погляди, переконання та ідеали. Види світогляду: буденний, релігійний, науковий. Формування наукового світогляду як провідне завдання інтелектуального розвитку особистості учня. Шляхи формування наукового світогляду школярів.

Форми, засоби і методи формування ціннісного ставлення учнів до пізнання в процесі розумового виховання.

Методика підготовки та проведення інтелектуальних ігор як КТС.

Тема 22. Виховання в учнів ціннісного ставлення до праці. Система профорієнтації учнів у школі.

Працелюбність як національно-культурна цінність. Трудова діяльність як важливий фактор цілісного фізичного, інтелектуального, соціального та духовного розвитку особистості. Виховний потенціал трудової діяльності. Сутність і завдання трудового виховання. Зміст трудового виховання. Форми і методи виховання в учнів ціннісного ставлення до праці.

Поняття профорієнтації. Компоненти профорієнтації учнів: профінформація, профдіагностика, профконсультація, профвідбір і профадаптація.

Економічне виховання, його завдання, форми та методи здійснення.

Тема 23. Фізичне та екологічне виховання учнів. Виховання в учнів ціннісного ставлення до природи та власного здоров'я.

Поняття фізичного розвитку і виховання. Оздоровчі, освітні і виховні завдання фізичного розвитку. Виховання в учнів ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я. Зміст фізичного виховання. Народно-педагогічні та сучасні засоби фізичного загартування підростаючого покоління.

Форми, методи та засоби виховання в учнів ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я. Методика виховання здорового способу життя дітей в сім'ї і школі.

Поняття про сутність, мету та завдання екологічного виховання. Форми, методи, засоби виховання в учнів ціннісного ставлення до природи.

Позакласна і позашкільна фізкультурно-оздоровча та природоохоронна діяльність дітей.

Тема 24. Класний керівник як організатор виховного середовища учнів.

Зміст педагогічної діяльності класного керівника. Професіограма класного керівника. Функції класного керівника: виховна; розвиваюча; організаторська; стимулююча; діагностична; соціальна; координаційна; методична. Права і обов'язки класного керівника.

Напрями організаційно-педагогічної діяльності класного керівника: вивчення учнів; формування виховуючого колективу; координація педагогічних вимог вчителів-предметників; налагодження педагогічної взаємодії з батьками і громадськістю.

Вимоги та методика підготовки та проведення класної години.

Планування як спільна діяльність класного керівника, учнів і дорослих щодо визначення цілей, змісту й способів організації виховного процесу. Вимоги до плану роботи класного керівника. Види планування: перспективне; оперативне; поточне. Структура плану виховної роботи в класному колективі. Форми планів: план-графік; план-сітка; календарний; циклічний.

Тема 25. Позакласне та позашкільне виховання і освіта.

Загальне поняття про позакласну і позашкільну роботу в системі виховання цілісної особистості. Завдання, зміст і основні принципи позакласної роботи з школярами. Різноманітність масових, групових та індивідуальних форм позакласної роботи. Впровадження позакласної діяльності школярів, що побудована на давніх українських традиціях.

Позакласна виховна робота, її форми: класна година, етична бесіда, дискусія, дебати, масові свята, виставки змагання, конкурси, олімпіади та ін.

Технологія підготовки і проведення колективної творчої справи (КТС). Характеристика дитячих громадських організацій.

Позашкільні навчально-виховні заклади і основні напрямки їх діяльності. Позашкільні заклади в системі освіти і виховання: палаци та будинки дитячої творчості, дитячо-юнацькі центри міжнародного співробітництва, дитячі театри, центри науково-технічної творчості, школи образотворчого мистецтва, центри юних техніків, дитячо-юнацькі спортивні школи, дитячі бібліотеки.

Формальні та неформальні групи. Взаємозв'язок позакласної і позашкільної роботи.

Тема 26. Взаємодія школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді.

Сім'я, родина як специфічна педагогічна система. Виховна функція сім'ї.

Виховання у сім'ї – першооснова розвитку дитини як особистості. Вплив атмосфери сімейного життя, її ставлення до праці, трудового укладу, загальної культури, рівня педагогічної культури батьків, системи взаємин на виховання дитини.

Єдність педагогічних вимог сім'ї й школи як необхідна умова ефективного виховання учнівської молоді. Основні принципи педагогіки партнерства в системі взаємодії вчителя та батьків учнів. Сучасні форми, методи ефективної взаємодії школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді. Шляхи підвищення педагогічної культури батьків учнів.

Сталі (традиційні) народно-педагогічні погляди на сім'ю і виховання дітей в родині. Основні народно-педагогічні традиції сімейного виховання дитини.

Відповідальність батьків за розвиток дитини.

Нетрадиційні форми роботи з батьками (організація консультпунктів з проблем сімейного виховання, конференції батьків по обміну досвідом організації раціонального дозвілля дітей різних вікових груп, семінари–практикуми по відродженню національних традицій в сім'ях, вихідний день в школі разом з батьками і дітьми та ін.) у поєднанні з традиційними (народні університети педагогічних знань для батьків, педагогічний всеобуч та ін.).

Розділ 4. УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

Тема 27. Основи теорії управління системою освіти в Україні.

Наукові основи управління. Принципи управління освітою. Поняття про педагогічний менеджмент.

Управління педагогічними системами. Загальні принципи управління педагогічними системами. Управління педагогічними системами як різновид соціального управління. Функції управління педагогічними системами.

Сутність системного підходу в управлінні системою освіти. Принципи управління. Особливості демократизації управління у системі освіти. Ієрархія органів управління системою освіти.

Поняття про систему освіти. Соціально-економічні і педагогічні фактори, які впливають на розвиток системи освіти. Структура і принципи побудови системи освіти в Україні.

Характеристика законодавчих, нормативних документів, на основі яких функціонують заклади освіти в Україні: Закон України «Про освіту», Закон України «Про повну загальну середню освіту», Закон «Про вищу освіту», Національна Доктрина розвитку освіти України у ХХІ ст. Концепція Нової української школи.

Поняття про систему освіти і виховання в Україні. Мета та основні принципи освіти України. Система освіти України та її структура. Питання управління освітою в Законі України "Про освіту" (2017р.).

Тема 28. Система управління закладом загальної середньої освіти

Загальна середня освіта – основна ланка всебічного розвитку особистості учня: поняття про систему загальної середньої освіти; рівні, строки та форми здобуття загальної середньої освіти; права й обов'язки суб'єктів освітнього процесу. Особливості внутрішньошкільного контролю. Повноваження та обов'язки директора школи та його заступників.

Сутність нової української школи (НУШ). Мета НУШ (нової української школи) та її компоненти. Характеристика основних компетентностей освіти. Особистісні та соціальні якості випускника НУШ. Учитель – головна дійова особа нової реформи про освіту. Особливості підготовки сучасного вчителя для НУШ. Соціальна місія та професійні якості вчителя. Структура загальної середньої освіти (початкова, базова, профільна школа). Автономія школи і якість освіти. Державні та освітні програми. Етапи запровадження реформи НУШ (2016 – 2030 рр.)

Інклюзивна освіта та її забезпечення у закладі освіти

Тема 29. Методична робота в школі. Управління методичною роботою.

Поняття про методичну роботу в школі. Шляхи, засоби й методи розвитку педагогічного мислення, педагогічних умінь та педагогічних здібностей учителя. Основні форми методичної роботи в школі. Методи й форми організації самоосвіти та саморозвитку педагога.

Тема 30. Підвищення кваліфікації і атестація педагогічних працівників.

Проблеми підвищення кваліфікації, вивчення, узагальнення і поширення перспективного досвіду вчителів і педагогічних колективів, впровадження в практику школи досягнень педагогічної науки як основні завдання удосконалення професіоналізму вчителів. Залучення учительських кадрів до педагогічного пошуку, дослідження актуальних проблем навчання і виховання учнівської молоді, вдосконалення навчально-виховного процесу, відродження української культури та ін. Атестація педагогічних працівників. Сертифікація педагогічних працівників.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					
	У тому числі					
	Усього	Лек	Сем	Лаб.	ІТЗ	СРС
Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ						
Тема 1. Педагогіка в системі наук про людину	5	1	1			3
Тема 2. Сутність науково-педагогічного дослідження. Система методів науково-педагогічного дослідження	4	1	1			2
Тема 3. Розвиток, соціалізація і формування особистості	7	2	2			3
Тема 4. Педагогічний процес як система і цілісне явище. Закономірності і принципи педагогічного процесу.	4	1	1			2
Тема 5. Педагог як організатор освітнього процесу в сучасній школі.	5	1	1			3
<i>Усього за розділом 1</i>	25	6	6	-	-	13
Розділ 2. ДИДАКТИКА – ТЕОРІЯ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ						
Тема 6. Дидактика, її основні категорії та завдання.	4	1	1			2
Тема 7. Суть та структура процесу навчання	5	1	1			3
Тема 8. Закономірності та принципи навчання.	4	1	1			2
Тема 9. Зміст освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти.	4	1	1			2
Тема 10. Методи, прийоми, засоби навчання.	7	2	2			3
Тема 11. Форми організації навчання. Урок як основна форма організації процесу навчання в сучасній школі.	5	1	2			2
Тема 12. Контроль, оцінка та облік успішності учнів.	5	1	2			2
<i>Усього за розділом 2</i>	34	8	10	-	-	16

Розділ 3. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ						
Тема 13. Виховання в цілісному освітньому процесі.	4	1	1			2
Тема 14. Механізми, закономірності та принципи виховання.	4	1	1			2
Тема 15. Зміст виховання.	5,5	2	1			2,5
Тема 16. Методи, прийоми, засоби, форми виховання.	5,5	2	1			2,5
Тема 17. Методика організації і проведення виховного заходу. Технологія підготовки і проведення колективної творчої справи (КТС).	7	2	2			3
Тема 18. Соціальний розвиток особистості школяра. Виховання особистості в колективі.	7	2	2			3
Тема 19. Духовний розвиток особистості. Моральне та естетичне виховання.	7	2	2			3
Тема 20. Національно-патріотичне виховання учнів. Основи правового виховання.	6	1	2			3
Тема 21. Інтелектуальний розвиток особистості школяра. Формування основ наукового світогляду.	4	1	1			2
Тема 22. Виховання в учнів ціннісного ставлення до праці. Система профорієнтації учнів у	4,5	1	0,5			3
Тема 23. Фізичне та екологічне виховання учнів. Виховання в учнів ціннісного ставлення до власного здоров'я та до природи.	4,5	1	0,5			3
Тема 24. Класний керівник як організатор виховного середовища учнів.	5	1	1			3
Тема 25. Позакласне та позашкільне виховання і освіта	3,5	0,5	0,5			2,5
Тема 26. Взаємодія школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді.	3,5	0,5	0,5			2,5
<i>Усього за розділом 3</i>	71	18	16	-	-	37
Розділ 4. УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМИ СИСТЕМАМИ						

Тема 27. Основи теорії управління системою освіти в Україні	3,5	1	0,5			2
Тема 28. Система управління закладом загальної середньої освіти	3,5	1	0,5			2
Тема 29. Методична робота в школі. Управління методичною роботою.	2,5	-	0,5			2
Тема 30. Підвищення кваліфікації і атестація педагогічних працівників.	2,5	-	0,5			2
<i>Усього за розділом 4</i>	12	2	2	-	-	8
ІНДЗ						
Індивідуальне творче завдання	8					8
<i>Усього за ІНДЗ</i>	8					8
РАЗОМ ГОДИН	150	34	34			8 74

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Педагогіка в системі наук про людину. Методологія та методи науково-педагогічних досліджень.	2
2.	Розвиток, соціалізація і формування особистості.	2
3.	Педагогічний процес як система і цілісне явище. Педагог як організатор освітнього процесу в сучасній школі.	2
4.	Дидактика, її основні категорії та завдання.	1
5.	Суть та структура процесу навчання	1
6.	Закономірності та принципи навчання.	1
7.	Зміст освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти.	1
8.	Методи, прийоми, засоби навчання.	2
9.	Форми організації навчання. Урок як основна форма організації процесу навчання в сучасній школі.	1
10.	Контроль, оцінка та облік успішності учнів.	1
11.	Виховання в цілісному освітньому процесі. Механізми, закономірності та принципи виховання	2
12.	Зміст виховання. Основні орієнтири виховання учнівської молоді	2
13.	Методи, прийоми, засоби, форми виховання.	2
14.	Методика організації і проведення виховного заходу. Технологія підготовки і проведення колективної творчої справи (КТС).	2
15.	Соціальний розвиток особистості школяра. Виховання особистості в колективі.	2
16.	Духовний розвиток особистості. Моральне та естетичне виховання.	2

17	Національно-патріотичне виховання учнів. Основи правового виховання.	1
18	Інтелектуальний розвиток особистості школяра. Формування основ наукового світогляду.	1
19	Виховання в учнів ціннісного ставлення до праці. Система профорієнтації учнів у школі.	1
20	Фізичне та екологічне виховання учнів. Виховання в учнів ціннісного ставлення до власного здоров'я та до природи.	1
21	Зміст, завдання, педагогічний інструментарій виховної роботи класного керівника.	1
22	Позакласне та позашкільне виховання і освіта. Взаємодія школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді.	1
23	Управління педагогічними системами	2
	Разом	34

4.2. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет педагогіки та її основні категорії. Методи науково-педагогічного дослідження.	2
2	Розвиток, соціалізація і виховання особистості. Виховання як основа для розвитку та формування особистості.	2
3	Педагогічний (освітній) процес як система і цілісне явище. Вимоги до особистості вчителя як організатора освітнього процесу в новій українській школі.	2
4	Дидактика, її основні категорії та завдання. Сутнісні характеристики та структура процесу навчання	2
5	Закономірності та принципи навчання. Зміст освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти.	2
6	Методи, прийоми, засоби навчання. Шляхи оптимального вибору методів, прийомів, засобів навчання.	2
7	Урок як основна форма організації процесу навчання в сучасній школі. Контроль, оцінка та облік успішності учнів.	2
8	Виховання в цілісному освітньому процесі. Механізми, закономірності та принципи виховання	2
9	Зміст виховання. Основні орієнтири виховання учнівської молоді	2
10	Методи, прийоми, засоби, форми виховання.	2
11	Методика організації і проведення виховного заходу. Технологія підготовки і проведення колективної творчої справи (КТС).	2
12	Соціальний розвиток особистості школяра. Виховання особистості в колективі.	2
13	Духовний розвиток особистості. Методика реалізації завдань морального та естетичного виховання учнівської	2

	молоді.	
14	Методика організації та реалізації цілей й завдань національно-патріотичного виховання та інтелектуального розвитку учнів.	2
15	Трудове, фізичне, екологічне виховання учнівської молоді. Методика формування в учнів ціннісного ставлення до праці, до природи та до власного здоров'я.	2
16	Класний керівник – організатор позаурочної діяльності учнів. Взаємодія школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді.	2
17	Основи теорії управління системою освіти в Україні. Загальна середня освіта – основна ланка всебічного розвитку особистості.	2
	Разом	34

4.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачені навчальним планом	

4.4. Завдання для самостійної роботи

Метою самостійної роботи студента є: навчитися користуватися бібліотечними фондами і каталогами, працювати з літературними джерелами, складати конспекти, аналізувати матеріал, порівнювати різні наукові концепції та робити висновки.

Види самостійної роботи студента:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до семінарських занять;
- опрацювання тем курсу (окремих питань теми), які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в силабусі;
- підготовка до виконання контрольної роботи (тестування);
- відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри);
- підготовка до складання екзамену.

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Педагогіка в системі наук про людину	3
2.	Сутність науково-педагогічного дослідження. Система методів науково-педагогічного дослідження	2
3.	Розвиток, соціалізація і формування особистості	3
4.	Педагогічний процес як система і цілісне явище. Закономірності і принципи педагогічного процесу.	2
5.	Педагог як організатор освітнього процесу в сучасній школі.	3
6.	Дидактика, її основні категорії та завдання.	2
7.	Суть та структура процесу навчання	3
8.	Закономірності та принципи навчання.	2

9.	Зміст освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти.	2
10.	Методи, прийоми, засоби навчання.	3
11.	Форми організації навчання. Урок як основна форма організації процесу навчання в сучасній школі.	2
12.	Контроль, оцінка та облік успішності учнів.	2
13.	Виховання в цілісному освітньому процесі.	2
14.	Механізми, закономірності та принципи виховання.	2
15.	Зміст виховання.	2,5
16.	Методи, прийоми, засоби, форми виховання.	2,5
17.	Методика організації і проведення виховного заходу. Технологія підготовки і проведення колективної творчої справи (КТС).	3
18.	Соціальний розвиток особистості школяра. Виховання особистості в колективі.	3
19.	Духовний розвиток особистості. Моральне та естетичне виховання.	3
20.	Національно-патріотичне виховання учнів. Основи правового виховання.	3
21.	Інтелектуальний розвиток особистості школяра. Формування основ наукового світогляду.	2
22.	Виховання в учнів ціннісного ставлення до праці. Система профорієнтації учнів у школі.	3
23.	Основи фізичного розвитку та формування ціннісного ставлення учнів до власного здоров'я.	3
24.	Класний керівник як організатор виховного середовища учнів.	3
25.	Позакласне та позашкільне виховання і освіта	2,5
26.	Взаємодія школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді.	2,5
27.	Основи теорії управління системою освіти в Україні	2
28.	Система управління закладом загальної середньої освіти	2
29.	Методична робота в школі. Управління методичною роботою.	2
30.	Підвищення кваліфікації і атестація педагогічних працівників.	2
31.	Індивідуальне творче завдання	8
	Разом	82 год., включ.ІТЗ

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне творче завдання Підготовка й захист план-конспекту етичної бесіди на актуальну для учнів основної школи тему

4.6. Методи навчання

В процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка» передбачено використання пояснювально-ілюстративних, проблемно-пошукових, аналітичних та творчих методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації пізнавально-професійної активності, що сприяє розвитку творчої особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

За джерелом знань на заняттях використовуються методи навчання: словесні (лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія), наочні (презентація, демонстрація, спостереження) та практичні (ділова та рольова ігри, моделювання педагогічних ситуацій, вправи).

З метою підвищення ефективності формування загальних та фахових компетентностей майбутніх вчителів широко використовуються інтерактивні методи навчання – мозковий штурм, мікрофон, кейс-метод.

При організації самостійної роботи студентів використовується система наступних методів: написання есе, робота з електронною бібліотекою, вправи, самостійна робота студентів з різними джерелами інформації (нормативні документи, підручники, науково-методичні статті)

Дистанційні методи навчання: метод індивідуалізованого навчання на освітній платформі [Google Workspace for Education](#), застосунки Google Classroom, Google Документи, Google Диск Google Таблиці, Google Форми як засоби та інструменти планування і контролю; для комунікації і зворотного зв'язку – Gmail, телекомунікаційні методи (Zoom-конференції, зустрічі у Google Meet, робота у Telegram, робота у Viber-групах).

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти. Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи (поточний та підсумковий контроль) здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та способами демонстрування студентами результатів навчання є: оцінювання активності і знань студентів під час семінарських занять, виконання тематичних тестових завдань, презентації виконання індивідуальних та групових творчих завдань (*поточний контроль*) та екзамен (*підсумковий контроль*);

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю є* перевірка розуміння та засвоєння певної частини змісту навчальної дисципліни, рівня сформованості умінь та навичок самостійно опрацювати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню підлягає: рівень, системність та ґрунтовність знань,

продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні проблемних (дискусійних) питань винесених на семінарське заняття; результати тестування тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього семінарського заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Методи поточного контролю: поточний контроль успішності засвоєння студентами навчального матеріалу здійснюється шляхом фронтального та індивідуального усного опитування й оцінювання знань студентів під час семінарських занять, перевірка й оцінювання виконання студентами тематичних практичних й індивідуальних творчих завдань та самостійної роботи з використанням навчальних платформ Zoom, Google Classroom, Google Forms, Google Drive а також месенджеру Viber тощо, захисту ІТЗ, тестування або в ході індивідуальних співбесід зі студентами під час консультацій.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі екзаменаційного тесту. Завданням *підсумкового контролю* є перевірка системності й ґрунтовності оволодіння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань.

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю

1. Поняття про педагогіку як науку і мистецтво.
2. Предмет, завдання, функції педагогічної науки.
3. Категорії педагогіки та взаємозв'язки між ними.
4. Система педагогічних наук.
5. Поняття про науково-педагогічне дослідження.
6. Етапи здійснення педагогічного дослідження.
7. Загальна характеристика методів педагогічних досліджень.
8. Поняття про «особистість», «індивідуальність» в педагогічній науці.
9. Поняття про розвиток та формування особистості.
10. Соціальні та біологічні фактори розвитку особистості.
11. Рушійні сили розвитку особистості.
12. Взаємозв'язок між факторами розвитку особистості. Умови за яких виховання є вирішальним чинником розвитку особистості.
13. Роль діяльності (активності) і спілкування у розвитку особистості.
14. Особливості розвитку, соціалізації і формування особистості в умовах нової української школи.
15. Поняття про освітній процес, педагогічний процес, навчально-виховний процес.
16. Загальна мета педагогічного процесу. Специфіка мети освітнього процесу в новій українській школі.
17. Закономірності, етапи педагогічного процесу.

18. Сутність компетентнісного та особистісно-орієнтованого підходів до організації освітнього процесу нової української школи.
19. Зміст професійної діяльності та функції педагога.
20. Вимоги до особистості педагога нової української школи та його підготовки.
21. Поняття про педагогічну майстерність, педагогічну компетентність, педагогічну техніку, педагогічні здібності та гуманістичну спрямованість педагогічної діяльності.
22. Сутність, предмет та завдання дидактики.
23. Сутність основних категорій дидактики та взаємозв'язок між ними.
24. Сутнісні характеристики та основні функції процесу навчання.
25. Структура процесу навчання.
26. Характеристика стимулів та мотивів навчально-пізнавальної діяльності учнів (учіння).
27. Структура викладання.
28. Структура (основні етапи) процесу оволодіння знаннями та уміннями (учіння).
29. Суперечності та рушійні сили процесу навчання.
30. Поняття про закономірності навчання, основні закономірності процесу навчання.
31. Поняття про принципи та правила навчання.
32. Традиційна система принципів навчання.
33. Шляхи реалізації принципів навчання.
34. Поняття про зміст освіти. Структура змісту освіти.
35. Джерела формування змісту освіти.
36. Структура навчального плану та навчальної програми. Підручники та навчальні посібники, їх функції та структурні компоненти.
37. Ключові компетентності Нової української школи (ст 12. Закону України «Про освіту» (2017 р.)).
38. Документи, що визначають зміст загальної середньої освіти. Державний стандарт базової середньої освіти в межах реалізації затвердженої в 2016 році Концепції «Нова українська школа».
39. Поняття про метод, прийом, засіб навчання.
40. Поняття про класифікацію методів навчання. Характеристика класифікації методів навчання за джерелом знань.
41. Класифікація на основі цілісного підходу до процесу навчання.
42. Характеристика методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
43. Характеристика методів стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
44. Характеристика методів контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.
45. Умови оптимального вибору методів і засобів навчання.
46. Поняття про форми організації навчання.

47. Характеристика форм організації пізнавальної діяльності учнів: фронтальних, групових та індивідуальних.
48. Характеристика класно-урочної системи, її переваги, недоліки та шляхи удосконалення.
49. Характеристика уроку як основної форми організації навчання в сучасній школі.
50. Характеристика позаурочних форм навчання.
51. Поняття контролю та його значення у навчально-виховному процесі.
52. Функції контролю і оцінювання результатів навчання учнів.
53. Педагогічні вимоги до перевірки знань, умінь та навичок учнів.
54. Види, форми контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів.
55. Поняття про процес виховання як складову освітнього процесу.
56. Особливості процесу виховання.
57. Характеристика структурних компоненти виховання як діяльнісного процесу.
58. Етапи виховного процесу за критерієм їх послідовності та відповідних педагогічних дій.
59. Рухливі сили виховного процесу. Зовнішні та внутрішні протиріччя у вихованні.
60. Поняття про самовиховання. Мета, мотиви, методи самовиховання учнів.
61. Поняття про вихованість. Критерії вихованості учнів.
62. Закономірності процесу виховання і їх роль у визначенні норм, які регламентують структуру, зміст і методичку організації виховання.
63. Поняття про принципи виховання. Характеристика та шляхи реалізації сучасної системи принципів виховання.
64. Поняття змісту виховання. Характеристика традиційних підходів до визначення змісту виховання: за напрямками виховання (розумове, фізичне, моральне, естетичне тощо) та видами культури (моральна, естетична, економічна, трудова і т.д.).
65. Сучасне розуміння змісту виховання як системи загальнокультурних та національних цінностей, згідно Основних орієнтирів виховання учнів, Концепції «Нова українська школи» (2016 р.), Закону України «Про освіту» (2017р.), Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020р.).
66. Поняття про методи виховання, прийоми виховання, засоби виховання.
67. Різні підходи до класифікації методів виховання. Класифікація методів виховання, в основу якої покладено цілісну структуру діяльності особистості.
68. Характеристика та умови оптимального вибору й реалізації методів формування свідомості особистості.
69. Характеристика та умови оптимального вибору й реалізації методів організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки.

70. Характеристика та умови оптимального вибору й реалізації методів стимулювання поведінки і діяльності особистості.
71. Характеристика методів самовиховання.
72. Поняття про форми організації виховання, та їх класифікації.
73. Поняття про виховний захід. Класифікація виховних заходів за способом їх проведення та за напрямками виховання.
74. Поняття про колективну творчу справу, як технологію виховання. Принципи організації колективної творчої справи.
75. Етапи підготовки та проведення колективної творчої справи.
76. Поняття про соціалізацію та соціальний розвиток особистості. Основні фактори впливу на соціалізацію особистості.
77. Поняття про дитячий колектив, та його вплив на соціалізацію та формування особистості учня.
78. Динаміка розвитку колективу. Поняття про актив, органи самоврядування та лідера, як ознаки розвитку колективу.
79. Характеристика стадій розвитку колективу. Зміст та напрями діяльності педагога, щодо згуртуванню колективу на різних стадіях розвитку дитячого колективу.
80. Фактори розвитку колективу. Педагогічна вимога. Система перспективних ліній, традицій колективу. Принципи паралельної дії і єдності педагогічних вимог.
81. Поняття про мораль та моральне виховання. Мета та завдання морального виховання учнів.
82. Характеристика системи духовних цінностей як змісту морального виховання учнів.
83. Методи, засоби та форми виховання в учнів ціннісного ставлення до себе та до інших людей.
84. Технології підготовки та проведення етичних бесід.
85. Технології підготовки та проведення етичних дискусій (диспутів).
86. Мета та завдання естетичного виховання учнів.
87. Методи, засоби та форми формування ціннісного ставлення учнів до культури та мистецтва.
88. Мета та завдання національно-патріотичного виховання учнів. Принципи патріотичного виховання. В чому проявляється національна самосвідомість та почуття патріотизму учнів.
89. Шляхи реалізації патріотичного виховання дітей та молоді. Форми, методи та засоби формування ціннісного ставлення учнів до суспільства і держави.
90. Мета, зміст та завдання правового виховання учнів.
91. Критерії сформованості правової культури учнів. Методи, форми, засоби правового виховання.
92. Мета, завдання розумового виховання учнів. Критерії сформованості культури розумової праці особистості.
93. Поняття про світогляд та його функції в розвитку особистості. Формування наукового світогляду як провідне завдання

інтелектуального розвитку особистості учня. Шляхи формування наукового світогляду школярів.

- 94.Форми, засоби і методи формування ціннісного ставлення учнів до пізнання в процесі розумового виховання.
- 95.Методика підготовки та проведення інтелектуальних ігор як КТС.
- 96.Сутність і завдання трудового виховання. Зміст трудового виховання. Форми і методи виховання в учнів ціннісного ставлення до праці.
- 97.Поняття профорієнтації. Компоненти профорієнтації учнів.
- 98.Поняття фізичного розвитку і виховання. Форми, методи та засоби виховання в учнів ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я. Методика виховання здорового способу життя дітей в сім'ї і школі.
- 99.Поняття про сутність, мету та завдання екологічного виховання. Форми, методи, засоби виховання в учнів ціннісного ставлення до природи.
100. Зміст та функції педагогічної діяльності класного керівника.
101. Характеристика напрямів організаційно-педагогічної діяльності класного керівника.
102. Вимоги та методика підготовки та проведення класної години.
103. Вимоги до плану роботи класного керівника. Види планування: перспективне; оперативне; поточне. Структура плану виховної роботи в класному колективі.
104. Загальне поняття про позакласну і позашкільну роботу в системі виховання цілісної особистості. Завдання, зміст і основні принципи позакласної роботи з школярами.
105. Зміст, традиційні та інноваційні форми й методи взаємодія школи і сім'ї у вихованні учнів.
106. Принципи управління освітою. Поняття про педагогічний менеджмент.
107. Структура і принципи побудови системи освіти в Україні.
108. Поняття про систему загальної середньої освіти; рівні, строки та форми здобуття загальної середньої освіти; права й обов'язки суб'єктів освітнього процесу.
109. Поняття про методичну роботу в школі. Основні форми методичної роботи в школі. Методи й форми організації самоосвіти та саморозвитку педагога.
110. Характеристика вимог та змісту до підвищення кваліфікації і атестація педагогічних працівників.

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальне завдання																	К/р	ІТЗ	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1			Розділ 2					Розділ 3							Розділ 4						
С1	С2	С3	С4	С5	С6	С7	С8	С9	С10	С11	С12	С13	С14	С15	С16	С17					
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	5	60 балів	40 балів	100 балів

*С.1, С.2 ... С.17– завдання семінарських занять.

****Накопичення балів на семінарських заняттях:**

Рівень оволодіння студентами системою знань, умінь та навичок по темі кожного семінарського заняття оцінюється за 5-бальною системою. Кількість балів за роботу студента на семінарському занятті розраховується за формулою $(Q_n \times 0,6)$, де Q_n – оцінка за пізнавальні досягнення студента на відповідному семінарському занятті.

*****Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:**

Поточна оцінка на **семінарських заняттях** визначається за такими критеріями:

«5» – студент (ка) демонструє всебічне, систематичне, глибоке знання і розуміння програмного матеріалу; вміння вільно виконувати завдання, передбачені навчальною програмою; творчі здібності в розумінні, викладенні і використанні навчального матеріалу; уміння творчого застосування теоретичних знань на практиці, активність у роботі семінару;

«4» – студент (ка) демонструє систематичні знання теоретичного матеріалу, уміння інтерпретувати сутність основних понять навчального курсу, наводити приклади з педагогічної практики;

«3» – студент (ка) демонструє репродуктивне відтворення матеріалу курсу під час доповіді, або робить доповнення під час обговорення питань;

«2» – студент (ка) робить незначні доповнення під час обговорення питань семінарського заняття;

«1» – студент (ка) присутній на семінарському занятті, але не проявляє свої пізнавальні досягнення.

Оцінка контрольної роботи (тесту на 45 завдань) здійснюється за параметрами:

4 бали - 36-45 правильні відповіді

3 бали - 30-35 правильні відповіді

2 бали – 24-29 правильні відповіді

1 бали – 15-23 правильні відповіді

0 балів – 0 -14 правильні відповіді

Оцінка ІТЗ здійснюється за параметрами:

0–4 балів – зміст та оформлення роботи; (1 – зміст не відповідає темі ІТЗ, 2 – репродуктивний характер поданого матеріалу; 3 – творчий характер роботи, з недостатньою обґрунтованістю та аргументованістю вибору змісту, методів та засобів виховання поданих в ІТЗ; 4 – творчий характер роботи з обґрунтованістю вибору теми, мети, завдань, змісту, методів та засобів виховання поданих в ІТЗ).

0-1 бал – захист (презентація ІТЗ)

Критерії оцінювання екзамену (тест на 85 завдань):

Кожна правильна відповідь оцінюється в 0.5 балів. Відтак, студент може набрати від 0 до 40 балів.

Шкала загального оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно	не зараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Бондар В. І. Дидактика: Підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів К.: Либідь, 2005. 264 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка: Навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. / Н. П. Волкова. – К.: Академвидав, 2007. 616 с.
3. Гурський В.А., Присакар В.В. Педагогіка. Загальні основи педагогіки теорія освіти і навчання. У двох книгах. Книга 1: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Видання 2-е, доопрацьоване і доповнене. – Кам'янець-Подільський: Медобори- 2006, 2014. 218 с.
4. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Чернігів, 2016. 528 с.
5. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: Навч. Посіб. К.: Вища школа, 2005. – 343 с.
6. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2004. 445 с.
7. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Теорія і методика виховання. К.: Знання 2008. 415с.
8. Кузьмінський А.І., Омеляненко С.В. Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посібник К., 2012. 262 с.
9. Кучерявий О. Г Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Слово, 2014. 440 с
10. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник . Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – 2-е вид., випр. і доп. Х.: ОВС, 2002. 400 с.
11. Мазоха Д. С. Педагогіка: навчальний посібник К.: Центр навчальної літератури, 2005. 232 с.
12. Максимюк С.П. Педагогіка: навчальний посібник. К., 2005. 667 с.
13. Малафійк І.В. Дидактика: навчальний посібник К., 2009. 398 с.
14. Мельничук С. Г. Педагогіка (Теорія виховання): навчальний посібник К. 2012. 288 с.
15. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник К., 2001. 608 с.
16. Нісімчук А. С. Педагогіка: Підручник. – К., 2007. 344 с.
17. Пальчевський С.С. Педагогіка: навчальний посібник. Київ : Каравела, 2008. 496 с.
18. Пащенко М.І. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 228 с.
19. Педагогіка у запитаннях і відповідях: Навч. посіб. Рекомендовано МОН – К., 2006. 311 с.

20. Педагогіка: навчальний посібник Вінниця: «Книга-Вега», 2003. 416 с.
21. Соціально-педагогічний словник / За заг. ред. В. В. Радула. Вид 2-е. Харків: Мачулін, 2015. 444 с.
22. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів. Харків : ХНПУ, 2021. 90 с.
23. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство: навчальний посібник для студентів педагогічних спеціальностей Київ : Кондор, 2014. 390 с
24. Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посб. Вид. 2-ге, випр., доп. / М. М. Фіцула. – К.: «Академвидав», 2007. – 560 с.
25. Чайка В. М. Основи дидактики: навчальний посібник. – К. : Академвидав, 2011. [Електронний ресурс]. – URL: <https://textbook.com.ua/pedagogika/1473451780>
26. Ягупов В. В. Педагогіка: Навчальний посібник / В. В. Ягупов. – Либідь, 2002. – 560 с.

Законодавчі і нормативні документи.

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту» 16 січня 2020 року № 463-IX зі змін. та доповн. [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
2. Закон України «Про освіту». (2017). [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (Law of Ukraine “On Education”. (2017).
3. Конституція України: [зі змін. та допов., внесеними Законом України від від 21 лютого 2014 року N 742-VII]. – Харків: Фактор, 2015. – 118 с.
4. Концепція «Нова українська школа». (2016). [Електронний ресурс]. – URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>
5. Майбутнє патріотизму: Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді // Управління освітою. 2015. № 3. С. 13–17.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. – [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
7. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. – URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/24565/
8. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України - 2000. - №22. - С.3-7.
9. Україна. КМУ. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14 грудня 2016

Додаткова

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Підручник. / І.Д. Бех – К.: Либідь, 2008. - 848 с.
2. Бондар В. І. Дидактика: Підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів К.: Либідь, 2005. 264 с.
3. Василенко Н. В. Українська школа ХХІ століття: школа шкіл. Харків : Основа, 2018. – 96 с.
4. Васильченко Л. В. Організаційно-методичне забезпечення дистанційного навчання в закладах освіти. Харків., 2016. 128 с.
5. Виховання гуманістично спрямованої особистості: навч.-метод. Посіб. М-во освіти і науки, молоді і спорту, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти. Рівне: Волин. обереги, 2011. 234 с.
6. Виховання культури гідності дітей та учнівської молоді в позаурочній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів : методичний посібник / авт. кол.: К. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 260 с
7. Виховні заходи: національно-патріотичне виховання / упоряд. Н. Чиренко Київ : Шкільний світ, 2015. 192 с.
8. Виховні системи класу. Інноваційні моделі / упоряд. Н. Харченко. Київ : Шкільний світ, 2017. 160 с.
9. Войцях, Тетяна Володимирівна. Ігрові технології: просвітницько-профілактичні ігри Київ : Шкільний світ, 2015. 144 с.
10. Гавриш Н.П. Національне виховання учнівської молоді К.: Шк. світ, 2011. 125 с.
11. Гаджети в школі / упоряд. Н. Харченко, Київ : Шкільний світ, 2017. 128 с.
12. Дем'янюк Т.Д. Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі: науково-метод. Посіб.– Суми: Видавництво «Антей», 2006. 383 с.
13. Дем'янюк Т. Д. Методика виховання в сучасній школі: Навчально-методичний посібник. К. : Науково-методичний центр середньої освіти Міносвіти і науки України, 2000. 286 с.
14. Дубина М. І. Виховання патріотизму в учнів та студентської молоді К.: Експрес-Поліграф, 2010. 403 с.
15. Духно Н. К. Організація методичної роботи. Частина 1. Харків, 2016. 96 с.
16. Духно Н. К. Організація методичної роботи. Частина 2. Харків, 2016. 96 с.

17. Духовно-моральне виховання особистості: інноваційний підхід: Навч.-метод. посіб. К.; Рівне: [Волин. обереги], 2007. 315 с.
18. Єсюк Людмила Володимирівна. 7 сходинок до успіху: програма виховної роботи з учнями 8-9-х класів К. : Шкільний світ, 2014. 120 с
19. Жадан Л. В. Педагогічний словник Харків., 2018. 144 с.
20. Інновації, що приносять результат: посібник / упоряд. Т. М. Загорулько - Харків, 2016. 158 с.
21. Кириченко В. І. Педагогіка, спрямована у майбутнє (до 100-річчя з дня народження В. О. Сухомлинського). Практико-орієнтований посібник. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. -118 с.
22. Коберник О. М. Інноваційні технології навчання та виховання: навч. посіб. Умань. 2010. 208 с.
23. Коломієць М. Проблема підготовки класного керівника до організації профорієнтаційної роботи [Електронний ресурс] Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2013. № 7. С. 176-182. [Електронний ресурс]. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2013_7_29
24. Краснощок І. П. Індивідуальна освітня траєкторія студента: теоретичні аспекти організації. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. ; ред. кол.: А. В. Сущенко та ін. Запоріжжя : КПУ, 2018 Вип. 60, т. 1. – С. 101-107.
25. Краснощок І. П. Виховна компетентність майбутнього педагога: зміст та структура. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, 2019. (182), 90-98.
26. Кравцова Т. О. До проблеми наукового обґрунтування феномена особистості (початок ХХ століття) / Рідна школа. №3 - 4 (1047-1048) березень-квітень 2017 ПП
27. Креативна педагогіка. 144 форми, прийоми і методи роботи для творчого навчання і виховання / упоряд. Н. Харченко. 2017. 96 с.
28. Майбутнє патріотизму: Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді // Управління освітою. 2015. № 3. С. 13–17.
29. Малафіїк І. В. Дидактика новітньої школи. К. 2014. 1015 с.
30. Масютіна М. Е. Дебати. Організація та проведення / упоряд. Н. Харченко Київ, 2019. 144 с.
31. Нісімчук К. О. Технології виховання: морально-етичний аспект. / Ін-т пед. технологій. Луцьк: Твердиня, 200. 177 с.
32. Нова українська школа: поради для вчителя : навчально-методичний посібник / за ред. Н. М. Бібік, Київ, 2018. 160 с
33. Радул В. В., Кравцова Т. О., Краснощок І. П. Педагогічна практика (виконання навчальної програми з педагогіки): навч.-метод. посіб. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016.-160 с.
34. Реалії вибору дитиною соціально значущих цінностей: посібник / за ред. Т. О. Піроженко; НАПН України ; Інститут психології імені Г. С. Костюка Київ : Слово, 2017. 64 с
35. Сисоєва С. Загальна педагогіка в сучасному науковому дискурсі. *Педагогічний процес: теорія і практика*, 2019, 1-2: 7-14.

36. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник / За ред. О. І. Пометун. К.: Видавництво А.С.К., 2003. 192 с.
37. Чи подобається школа учням, батькам, учителям?: [анкети і діагностична методика] // Класному керівнику: як оцінити ефективність виховної роботи / упоряд.: Л. Шелестова, Н. Чиренко. К.: Шк. світ, 2010. 120 с.
38. Школа особистісно орієнтованої педагогіки [Текст] // Позакласний час. – 2010. – №2. – С. 91–106.
39. Холковська І. Л. Методика виховної роботи : [посібник] / І. Л. Холковська. – 2-ге вид., випр. та допов. – Вінниця : Нілан ЛТД, 2016. – 192 с
40. Холковська І. Л. Педагогічна діагностика: методичні рекомендації до проведення практичних і лабораторних занять. Вінниця : Нілан ЛТД, 2015. 124 с.
41. Федяєва В. Л. До проблеми теоретичних основ сімейного виховання. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Сер.: Педагогічні науки. Херсон, 2017. Вип. 79 (3). С. 85-90.
42. Ярошук Л. Теорія та методика виховання: навч. посіб. Бердянськ, 2019. 400 с.

5.2. методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій (електронний варіант).
2. Підручники та посібники, зазначені у списку літератури.
3. Нормативні документи.
4. Інформаційні ресурси.
5. Інформаційні матеріали щодо підготовки до семінарських занять.
6. Вимоги до написання, оформлення та оцінки індивідуальних творчих завдань.
7. Перелік тем та питань, що винесені для самостійного опрацювання студентами.
8. Перелік питань, що виносяться для складання екзамену з курсу, що вивчається.

5.3. Інформаційні ресурси (перелік інформаційних ресурсів)

1. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені Володимира Вернадського [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Бібліотека Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка - [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/pro-biblioteku/novyny>
4. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.dnpb.gov.ua>
5. Комунальний заклад „Львівська обласна науково-педагогічна бібліотека [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.lonpb.com.ua>

6. Педагогічна бібліотека [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.pedlib.clx.ru>
7. Портал сучасних педагогічних ресурсів [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.intellect-invest.org.ua>
8. Шкільний портал “Острів знань” [Електронний ресурс]. – URL: <http://ostriv.in.ua>
9. Сайт “Освітні серіали” [Електронний ресурс]. – URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses>
10. Освітній портал - Супер Урок-UA [Електронний ресурс]. – URL: <https://super.urok-ua.com/publishing/>
11. Вчитель у мережі [Електронний ресурс]. – URL: <https://sites.google.com/site/ulejconf>
12. Єдине освітнє інформаційне вікно України [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.osvita.com>
13. Інформаційний портал «Знання» [Електронний ресурс]. – URL: <http://znannya.info>
14. Освіта України [Електронний ресурс]. – URL: <http://osvita-ukrainy.com.ua>
15. Освіта UA [Електронний ресурс]. – URL: <http://osvita.ua>
16. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей [Електронний ресурс]. – URL: <https://ipv.org.ua/prohrama-nova-ukrainska-shkola/>
17. Український освітній онлайн-портал для вчителів «На Урок» [Електронний ресурс]. – URL: <https://naurok.com.ua/>
18. Освітній портал "Всеосвіта" [Електронний ресурс]. – URL: <https://vseosvita.ua>
19. Прометеус проект масових відкритих онлайн-курсів в Україні.; [Електронний ресурс]. – URL: <https://prometheus.org.ua>.
20. Проект дистанційної освіти від «Освіторії». [Електронний ресурс]. – URL: <https://ilearn.org.ua>

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).

Відповідно до норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022) роботи студентів мають бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. При використанні чужих ідей і тверджень у власних роботах обов'язково посилаються на використані

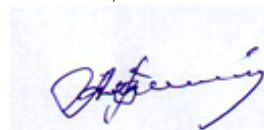
джерела інформації. Під час оцінювання результатів навчання не користуються недозволеними засобами, самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний
педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра педагогіки та спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри педагогіки
та спеціальної освіти

професор

Рацул А. Б.

«02» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(ПП2.02) ПЕДАГОГІКА (Історія педагогіки)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта (Природничі науки)

Освітня програма Середня освіта (Природничі науки)

Факультет математики, природничих наук та технологій

Форма навчання денна

2022 – 2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни *Педагогіка (Історія педагогіки)* розроблена на основі освітньо-професійної програми *Середня освіта (Природничі науки)* навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) освітнього ступеня за спеціальністю *014 Середня освіта (Природничі науки)*.

Робочу програму розробила: Кравцова Тетяна Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри **педагогіки та спеціальної освіти**

Протокол № 1 від “02” серпня 2022 року
Завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти

Рацул А.Б.

Робоча програма навчальної дисципліни педагогіка (історія педагогіки) для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Природничі науки) за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. – ЦДПУ імені В. Винниченка, 2022. – 31 с.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<i>Кількість кредитів</i> – 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна
		Рік підготовки: 2-й
<i>Індивідуальне науково-дослідне завдання</i> – індивідуальні творчі завдання	Спеціальність: 014 Середня освіта (Природничі науки)	Семестр 4-й
<i>Загальна кількість годин</i> – 120		Лекції 16 год.
<i>Тижневих годин для денної форми навчання:</i> аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Освітня програма: Середня освіта (Природничі науки)	Семінарські заняття 34 год
	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Самостійна робота 70 год.
		Науково-дослідне завдання (год. включено до с/р)
		Вид контролю: 3 семестр – екзамен

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Педагогіка (Історія Педагогіки)» є розвиток здатності зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку педагогічної науки, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя, опанувати досягненнями світової цивілізації в галузі педагогічної науки та надбань української педагогічної думки, народної педагогіки, шкільної практики, багатовікових педагогічних традицій українського народу; опанування майбутніми вчителями досягнень світової цивілізації в галузі педагогічної науки та надбань української педагогічної думки, народної педагогіки, шкільної практики, багатовікових педагогічних традицій українського народу.

Завдання:

- **методологічні:** розвивати критичне мислення, використовуючи класичну спадщину як втілення мудрості віків як основу освіти і виховання прийдешніх поколінь, формування умінь і навичок аналізу педагогічних теорій;
- **методичні:** розвиток педагогічного мислення, здатності до аналізу педагогічних явищ і процесів;
- **пізнавальні:** уміння вчитися і оволодівати сучасними знаннями, визначити роль корифеї в педагогіці минулого як засновників тих чи інших педагогічних течій або систем освіти і виховання; цілісний аналіз теорії і практики виховання у історичному розвитку, аналіз історико-педагогічного процесу у його єдності і різноманітності;
- **Практичні:** Здатність до критичного аналізу та формування готовності до використання педагогічних умінь та навичок, передового педагогічного досвіду в практичній діяльності вчителя основної школи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студентів формується: здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку педагогічної науки, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій. *здатність* цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва;

Після вивчення курсу студенти мають

знати: основні історичні етапи розвитку та загальні тенденції розвитку педагогіки, освіти та виховання, педагогічні ідеї та погляди представників педагогічної думки України та світу історико-педагогічної спадщини, внеску видатних вчених-педагогів. *Знати* та *уміти* виділяти принципи, форми, методи, методичні прийоми навчання та виховання в різні історичні етапи розвитку освіти.

вміти: оперувати базовими категоріями та поняттями, уміє аналізувати та систематизувати процес розвитку освіти і виховання; уміє здійснювати порівняльний аналіз педагогічних ідей провідних педагогів минулого; характеризувати, аналізувати окремі педагогічні теорії, світогляд їх творців, залежність педагогіки і школи від прогресу суспільного розвитку; творчо використовувати в практичній діяльності надбаня попередніх поколінь; застосовувати на практиці теоретичні погляди теоретиків вітчизняної та зарубіжної педагогічної думки; працювати з історико-педагогічною літературою та першоджерелами історії; здатність прогнозувати та передбачати основні шляхи подальшого розвитку системи освіти; усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **компетентності:**

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі *компетентності:*

Загальні	Фахові
<p>ЗК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК4. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення, зберігання, аналізу перетворювати і передавати інформації з різних джерел природничого характеру, критично оцінюючи її.</p> <p>ЗК6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p>	<p>ФК4. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання природничих наук, фізики, хімії, біології у закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ФК5. Здатність до організації і проведення освітнього процесу з природничих наук, фізики, хімії, біології у закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ФК6. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з природничих наук, фізики, хімії, біології.</p> <p>ФК7. Здатність до організації і проведення позакласної та позашкільної роботи з природничих наук, фізики, хімії, біології у закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ФК8. Здатність до рефлексії та самоорганізації професійної діяльності.</p> <p>ФК10. Знання психолого-педагогічних аспектів навчання і виховання учнів середньої школи.</p>

	ФК12. Розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства і шляхи вирішення глобальних проблем, враховуючи позитивний потенціал та ризики використання надбань природничих наук, фізики, хімії, біології, техніки і технологій для добробуту людини й безпеки довкілля
--	--

1.2. Очікувані програмні результати навчання

Очікувані програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПРН31. Знає і розуміє вимоги освітнього стандарту і освітньої програми інтегрованого курсу «Природознавство» в основній школі, а також способи інтеграції природничих знань у шкільних курсах кожної із природничих наук та інтегрованих курсів природознавства.

ПРН34. Знає основні психолого-педагогічні теорії навчання, інноваційні технології навчання природничих наук, фізики, хімії, біології, актуальні проблеми розвитку педагогіки та методики навчання природничих наук, фізики, хімії, біології.

ПРН35. Знає форми, методи і засоби контролю та корекції знань учнів з природничих наук, фізики, хімії, біології.

ПРН36. Знає зміст та методи різних видів позакласної та позашкільної роботи з природничих наук, фізики, хімії, біології.

ПРН37. Знає основи безпеки життєдіяльності, безпечного використання обладнання кабінетів фізики, хімії, біології.

ПРНУ1. Аналізує природні явища і процеси, оперує базовими закономірностями природи на рівні сформованої природничо-наукової компетентності з погляду фундаментальних теорій природничих наук, принципів і знань, а також на основі відповідних математичних методів.

ПРНУ5. Проектує різні типи уроків і конкретну технологію навчання природничих наук, фізики, хімії, біології та реалізує їх на практиці із застосуванням сучасних інформаційних та комп'ютерних технологій, розробляє річний, тематичний, поурочний плани

ПРНУ6. Застосовує методи діагностування досягнень учнів з природничих наук, фізики, хімії, біології, добирає й розробляє завдання для тестів, самостійних і контрольних робіт, індивідуальної роботи.

ПРНУ7. Уміє знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел, насамперед за допомогою інформаційних, цифрових і хмарних технологій.

ПРНУ8. Самостійно вивчає нові питання природничих наук, фізики, хімії, біології та методики навчання природничих наук, фізики, хімії, біології за різноманітними інформаційними джерелами.

ПРНУ9. Формує в учнів основи цілісної природничо-наукової картини світу через міжпредметні зв'язки фізики, хімії, біології, географії, відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство».

ПРНУ10. Застосовує методи навчання природознавства, методiku систематизації знань про природу, позаурочні форми організації навчання природознавства, засоби навчання природознавства.

ПРНУ11. Дотримується правових норм і законів, нормативно-правових актів України, усвідомлює необхідність їх дотримання.

ПРНК1. Володіє основами професійної мовленнєвої культури при навчанні природничих наук, фізики, хімії, біології в школі.

ПРНК2. Пояснює фахівцям і не фахівцям стратегію сталого розвитку людства та екологічної безпеки і шляхи вирішення глобальних проблем людства.

ПРНА1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.

ПРНА2. Відповідально ставиться до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у освітньому процесі та позаурочній діяльності.

Програма підготовлена для студентів, де зміст кожного розділу виконує конкретні функції, де кожен розділ є органічною складовою єдиного інтегрованого курсу. Вона забезпечує методологічну, науково-педагогічну й практичну підготовку студентів до творчої професійної праці в закладі загальної середньої освіти.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Історія світової педагогіки

Тема 1. Виховання у первісному суспільстві та цивілізаціях Стародавнього Сходу.

Предмет, завдання, значення та структура курсу “Історія педагогіки”. Історія педагогіки як історична і педагогічна наука. Зв’язок історії педагогіки з історією світової культури та цивілізації. Принципи побудови і методи дослідження історії педагогіки. Джерела історії педагогіки, їх класифікація.

Характеристика основних теорій походження виховання. Джерела вивчення педагогічного досвіду первісних людей. Особливості виховання на різних етапах розвитку первіснообщинного ладу. Виникнення організованих форм виховання. Первісні виховні інституції: рід, община, плем’я.. Роль первісних вірувань та релігій у вихованні. Вікова ініціація. Поява писемності. Піктографічне письмо.

Причини виникнення освіти та перших шкіл у країнах Стародавнього Сходу. Основні ознаки виховання у період становлення рабовласницького суспільства. Характеристика шкільництва у стародавніх Шумері, містах Міжріччя, Єгипті, Китаї, Індії. Зародження педагогічної думки у стародавніх Індії та Китаї. Брахманістська традиція організації освіти. Вимоги до виховання у ранньому даосизмі та конфуціанстві.

Тема 2. Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі

Загальна характеристика античної традиції виховання. Характеристика спартанської й афінської систем виховання. Зміст і методика навчання у школах Стародавньої Греції класичного періоду. Філософи Стародавньої Греції про виховання. Освіта в епоху еллінізму. Педагогічні ідеї Демокріта, Сократа, Платона, Арістотеля. Становлення Римської системи виховання в VI - I ст. до н.е. Типи шкіл. Педагогічні погляди Квінтіліана. Педагогічні ідеї Римських стоїків (Сенеки, Епиктета, Марка Аврелія).

Тема 3. Виховання, школа і педагогічна думка в епоху раннього та класичного середньовіччя.

Загальна характеристика розвитку виховання й освіти епохи середньовіччя. Виховання і школа у Візантії.. Педагогічна думка Візантії. Іоанн Златоуст, Іоанн Дамаскін, М.Псьолл. Виховання, школа Середньовічного Сходу: Педагогічні погляди арабських мислителів (Аль Фарабі, Ібн Сухнун). Педагогіка і школа середньовічної Індії; “Золотий вік” Китайської освіти. Виховання й школа у середньовічній Західній Європі. Учніство. Рицарське виховання. Середньовічні університети.

Тема 4. Виховання, школа й педагогічна думка епохи Відродження і Реформації.

Соціально-економічні, політичні та ідеологічні умови розвитку педагогіки в пізньому Середньовіччі. Загальна характеристика педагогічної думки епохи Відродження. Система виховання та освіти в країнах Європи.

Типи шкіл. Зародження гуманістичної педагогіки. Модель ідеальної освіти у творчості Вікторіно да Фельтре, Єразма Роттердармського, Т.Мора, Т.Кампалелли, Ф.Рабле. Педагогічні погляди діячів Реформації. Розвиток виховання й шкільництва в епоху Реформації. Контрреформація в освіті. Характеристика єзуїтського виховання.

Тема 5. Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.

Вплив класичної європейської філософії на розвиток освіти й виховання. Традиції європейської освіти XVI – XVII сторіччя. Життя і науково-педагогічна діяльність Я.А. Коменського. Світоглядні переконання Я.А. Коменського як основа його педагогічних поглядів. Обґрунтування Я.А. Коменським принципу природо відповідності виховання як методологічної парадигми нової освіти. Вікова періодизація та система шкіл за Я.А. Коменським. Дидактичні погляди Я. А. Коменського. Класно-урочна система. Вимоги до вчителя. Значення теорії Я.А.Коменського для сучасної школи.

Тема 6. Педагогічна думка і школа в Англії у XVII-XVIII ст. Педагогічні погляди Джона Локка

Характеристика розвитку освіти в Англії у XVII ст. Життя і філософсько-педагогічні погляди Джона Локка. Теорія „виховання джентльмена” Джона Локка. Дж. Локк про фактори розвитку особистості, роль виховання. Система фізичного виховання. Зміст морального, розумового виховання. Дж. Локк про значення дитячої праці. Педагогічні погляди діячів англійського Просвітництва.

Тема 7. Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці

Основні тенденції розвитку філософсько-педагогічної думки французького Просвітництва. Педагогічна концепція Ж.-Ж. Руссо: філософське підґрунтя педагогічних поглядів Ж.-Ж. Руссо; теорія вільного виховання; природовідповідне виховання; вікова періодизація і зміст виховання. Суперечності в педагогічних поглядах Ж.-Ж.Руссо. Педагогічна думка і школа в період Французької буржуазної революції поч. XVIII ст. Життя та педагогічна діяльність Й.Г. Песталоцці. Ідея поєднання навчання з продуктивною працею. Теорія елементарної освіти. Характеристика розумової, моральної, фізичної, трудової освіти. Принцип природовідповідності. Методика початкового навчання дітей. Значення літературно-педагогічної спадщини Й.Г.Песталоцці для розвитку світової педагогічної думки.

Тема 8. Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та США у XIX ст.

Соціально-економічні та ідеологічні умови розвитку освіти у XIX ст. Педагогічні ідеї у філософії. Педагогічна теорія Й.Ф.Гербарта. Життя та

педагогічна діяльність А. Дістервега. Ідея виховального та розвивального навчання. Обґрунтування Дістервегом принципу природовідповідності, культуровідповідності, самодіяльності. Питання дидактики. Вимоги до вчителя. Загальні тенденції розвитку шкільної справи у ХІХ ст.

Тема 9. Реформаторська педагогіка зарубіжних країн кінця ХІХ — 1-ї пол. ХХ ст. Загальна характеристика умов розвитку школи і педагогічної думки в країнах Заходу в 1-й половині ХХ ст. Реформаторська педагогіка. Результати шкільних реформ на Заході першої половини ХХ ст. Педагогіка позитивізму. Педагогічні погляди Г.Спенсера. Педагогіка “вільного виховання”. Педагогічні ідеї Е.Кей, Г.Шаррельмана. Педагогічна система М.Монтессорі. Експериментальна педагогіка та її представники. Зародження педології – наукового дитинознавства. Прагматична педагогіка. Педагогічні ідеї Дж.Дьюї. Теорія “громадянського виховання” і “трудової школи” Г. Кершенштейнера. Педагогіка “нового виховання” і “нових шкіл”.

Тема 10. Сучасна світова освіта і педагогіка.

Загальні тенденції та умови розвитку педагогіки у 2-й пол. ХХ ст. Основні напрями розвитку педагогічної думки. Практика шкільного навчання і виховання на сучасному етапі. Загальні тенденції реформування навчання та виховання. Компетентнісна освіта. Болонський процес.

Розділ 2. Історія педагогіки України

Тема 11. Виховання у стародавніх слов'ян

Особливості виховання у стародавніх слов'ян. Природоцентризм виховання. Слов'янська міфологія і виховання. Народна педагогіка про правила поведінки. Пам'ятки писемності східних слов'ян.

Тема 12. Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (ІХ- ХІІІ ст.).

Освіта й виховання у дохристиянський період. Освітня реформа князів Володимира та Ярослава Мудрого. Освіта і виховання жінок. Педагогічна думка в пам'ятках писемності Київської Русі. Характеристика перекладних та оригінальних літературно-педагогічних пам'яток Київської Русі ХІ-ХІІІ ст. Зміст та історико-педагогічне значення “Повчання дітям” Володимира Мономаха.

Тема 13. Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (ХV - перша пол. ХVІІІ ст.) Умови розвитку українського національного шкільництва. Культурно-освітня діяльність П.Русина, Ю. Дрогобича. Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні. Статути братських шкіл. Принципи організації, етапи розвитку, зміст і методика навчання у братських школах. Українська козацька педагогіка. Перші українські виші. Педагогічна думка в Україні в епоху національного

Відродження. Педагогічні ідеї у творах К.Ставровецького, І.Борецького, Памви Беринди, Г.Смотрицького, М.Смотрицького, Є.Славинецького, Ф.Прокоповича.

Тема 14. Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.

Особливості розвитку шкільництва у зв'язку із втратою автономії України у другій пол. XVIII ст. Освітня політика Росії, Польщі, Угорщини, Австрії на українських землях. Російські освітня реформи та їх вплив на шкільництво України. Характеристика системи освітніх закладів в Україні у першій пол. XIX ст. Становлення і розвиток університетської освіти. Освіта в Східній Галичині, на Буковині і Закарпатті у другій пол. XVIII- першій пол. XIX ст.

Українське просвітництво XVIII ст. Педагогічні погляди і діяльність Г.Сковороди. Філософські основи педагогічних ідей Сковороди, ідея «сродної праці». Ідея природовідповідного виховання. «Педагогіка серця» у творчості Г.Сковороди. Педагогічна думка в Україні першої пол. XIX ст. Педагогічні ідеї Т.Шевченка, П.Куліша, М.Костомарова. Педагогічні погляди і діяльність М.Драгоманова. Педагогічна діяльність та погляди О.Духновича.

Тема 15. Освіта і педагогічна думка в Україні у другій половині XIX ст.

Характеристика розвитку освіти в Україні у другій пол. XIX ст. Вплив російських та австрійських шкільних реформ 60-70 рр. на шкільництво України. Система навчальних закладів початкової і середньої освіти та особливості їх поширення в Україні. Реакційна політика царського уряду Росії у галузі народної освіти. Розвиток недільних шкіл. Реформа вищої освіти. Особливості жіночої освіти в Україні. Фребелівський жіночий педагогічний інститут. Педагогічна думка в Україні другої пол. XIX ст. Педагогічні погляди і діяльність М.Пирогова, Х.Алчевської, М.Корфа, Б.Грінченка, І.Франка, Л. Українки.

Життя та педагогічна діяльність К.Ушинського. К.Ушинський про педагогіку як науку і мистецтво виховання. Ідея народності виховання. Дидактичні погляди Ушинського. Основні закономірності процесу навчання.. Значення рідної мови. Вимоги до вчителя, його підготовки. Педагогічні ідеї К.Ушинського і відродження національної школи.

Тема 16. Українська школа й педагогіка у першій половині XX століття

Доба української революції і початок національного, культурного й освітнього відродження. Шкільні реформи початку XX ст. Розширення мережі початкової освіти: сільські однокласні і двокласні училища, міські училища, церковно-приходські школи та ін. Поява вищих початкових училищ. Експериментальні навчально-виховні заклади. Стан освіти після 1917 р. Ідея національної школи С.Русової. Виникнення Центральної Ради і її освітня

діяльність. Освітня політика Гетьманату та Директорії. Декрети про народну освіту. Система народної освіти України (1920), особливості розвитку її ланок, суперечності цього процесу.

Введення загальної обов'язкової початкової освіти (1930 р.). Введення єдиної системи народної освіти (1934 р.). Виникнення Центральної Ради і її освітня діяльність. Реформування змісту шкільної освіти.

Педагогічні погляди О. Залужного, Я. Чепіги, О. Попова, С. Ананьїна та ін. Педагогічна діяльність А.Макаренка. Сучасні наукові погляди на спадщину А.С.Макаренка.

Тема 17. Розвиток освіти й педагогічної думки в Україні у 50 – 90-ті роки ХХ століття.

Розвиток педагогічних інновацій в Україні у другій половині ХХ століття. Особливості шкільного життя в повоєнний період. Уведення загального семирічного навчання (1949 р.). Закон про школу (1958 р.) Обов'язкова загальна освіта. Реформа школи 1984 року. Труднощі в розвитку школи, педагогічної науки. Педагогічні погляди і діяльність Г.Ващенка. Новаторська педагогіка 80-90-х років (В. Шаталов, М.Гузик, О.Захаренко та ін.).

Життя і науково-педагогічна діяльність В. Сухомлинського. Філософсько-педагогічна доктрина В. Сухомлинського. Принцип природовідповідності у теорії В. Сухомлинського. Шляхи формування всебічно розвиненої особистості у творчій спадщині В. Сухомлинського. Вимоги до школи і вчителя у творчості В. Сухомлинського. Значення педагогічної спадщини В.О.Сухомлинського для сучасної школи. Внесок у розвиток національної освіти й педагогічної науки В.О. Сухомлинського.

Тема 18. Тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні у період незалежності.

Відродження традицій української національної системи виховання, освіти і педагогіки.

Офіційно-нормативні документи, що регламентують діяльність закладів вищої освіти: Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту»(2014р.), Офіційно-нормативні документи, що, крім вище зазначених, регламентують діяльність закладів вищої педагогічної освіти:, Концепція розвитку педагогічної освіти (2018р.), Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (2016р.).

Провідні напрямки сучасної педагогічної науки в Україні: педагогіка співробітництва, педагогіка партнерства, особистісно-зорієнтована педагогіка, дитиноцентрована педагогіка та ін.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					
	Усього	У тому числі				
		Лек	Сем	Лаб.	ІТЗ	СРС
Розділ 1. Історія світової педагогіки						
Тема 1. Виховання у первісному суспільстві та цивілізаціях Стародавнього	5	1	1			3
Тема 2. Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі	5	1	1			3
Тема 3. Виховання, школа і педагогічна думка в епоху раннього та класичного	5	1	1			3
Тема 4. Виховання, школа й педагогічна думка епохи Відродження і Реформації.	5	1	1			3
Тема 5. Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.	6	1	2			3
Тема 6. Педагогічна думка і школа в Англії у XVII-XVIII ст. Педагогічні погляди Джона Локка	5,5	0,5	2			3
Тема 7. Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці	5,5	0,5	2			3
Тема 8. Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та США у XIX ст.	5	0	2			3
Тема 9. Реформаторська педагогіка зарубіжних країн кінця XIX — 1-ї пол. XX ст.	7	2	2			3
Тема 10. Сучасна світова освіта і педагогіка.	5	0	2			3
<i>Усього за розділом 1</i>	<i>54</i>	<i>8</i>	<i>16</i>			<i>30</i>
Розділ 2. Історія педагогіки України						
Тема 11. Виховання у стародавніх слов'ян	5	1	1			3
Тема 12. Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (IX-	5	1	1			3
Тема 13. Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (XV - перша пол. XVIII ст.)	9	2	4			3
Тема 14. Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.	9	2	4			3
Тема 15. Освіта і педагогічна думка в Україні у другій половині XIX ст.	5	0	2			3
Тема 16. Українська школа й педагогіка у першій половині XX століття	6	1	2			3
Тема 17. Розвиток освіти й педагогічної думки в Україні у 50 - 90-ті роки XX	5,5	0,5	2			3
Тема 18. Тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні у період незалежності.	5,5	0,5	2			3

<i>Усього за розділом 2</i>	50	8	14			24
ІНДЗ						
Індивідуальне творче завдання						16
<i>Усього за ІНДЗ</i>						
РАЗОМ ГОДИН	120	16	34			70

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Виховання у первісному суспільстві та цивілізаціях Стародавнього Сходу.	1
2.	Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі	1
3.	Виховання, школа і педагогічна думка в епоху раннього та класичного середньовіччя.	1
4.	Виховання, школа й педагогічна думка епохи Відродження і Реформації.	1
5.	Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.	1
6	Педагогічна думка і школа в Англії у ХУІІ-ХУІІІ ст. Педагогічні погляди Джона Локка	0,5
7	Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці	0,5
8	Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та США у ХІХ ст.	0
9	Реформаторська педагогіка зарубіжних країн кінця ХІХ — 1-ї пол. ХХ ст.	2
10	Сучасна світова освіта і педагогіка.	0
11	Виховання у стародавніх слов'ян	1
12	Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (ІХ- ХІІІ ст.).	1
13	Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (ХV - перша пол. ХVІІІ ст.)	2
14	Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині ХVІІІ – першій половині ХІХ ст.	2
15	Освіта і педагогічна думка в Україні у другій половині ХІХ ст.	0
16	Українська школа й педагогіка у першій половині ХХ століття	1
17	Розвиток освіти й педагогічної думки в Україні у 50 - 90-	0,5

	ті роки ХХ століття.	
18	Тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні у період незалежності.	0,5
	Разом	16

4.2. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виховання у первісному суспільстві та цивілізаціях Стародавнього Сходу. Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі	2
2	Виховання, школа і педагогічна думка в епоху раннього та класичного середньовіччя. Виховання, школа й педагогічна думка епохи Відродження і Реформації.	2
3	Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.	2
4	Педагогічна думка і школа в Англії у ХУІІ-ХУІІІ ст. Педагогічні погляди Джона Локка	2
5	Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці	2
6	Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та США у ХІХ ст.	2
7	Реформаторська педагогіка зарубіжних країн кінця ХІХ — 1-ї пол. ХХ ст.	2
8	Сучасна світова освіта і педагогіка.	2
9	Виховання у стародавніх слов'ян. Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (ІХ-ХІІІ ст.).	2
10	Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (ХV - перша пол. ХVІІІ ст.)	4
11	Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині ХVІІІ – першій половині ХІХ ст.	4
12	Освіта і педагогічна думка в Україні у другій половині ХІХ ст.	2
13	Українська школа й педагогіка у першій половині ХХ століття	2
14	Розвиток освіти й педагогічної думки в Україні у 50 - 90-ті роки ХХ століття. Тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні у період незалежності.	2
		34

4.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість
-------	------------	-----------

		ГОДИН
1	Не передбачені навчальним планом	

4.4. Завдання для самостійної роботи

Метою самостійної роботи студента є: навчитися користуватися бібліотечними фондами і каталогами, працювати з літературними джерелами, складати конспекти, аналізувати матеріал, порівнювати різні наукові концепції та робити висновки.

Види самостійної роботи студента:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до семінарських занять, робота з першоджерелами;
- опрацювання тем курсу (окремих питань теми), які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в силабусі;
- підготовка ІНТЗ;
- підготовка до виконання контрольної роботи (тестування);
- відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри);
- підготовка до складання екзамену.

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Виховання у первісному суспільстві та цивілізаціях Стародавнього Сходу.	3
2.	Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі	3
3.	Виховання, школа і педагогічна думка в епоху раннього та класичного середньовіччя.	3
4.	Виховання, школа й педагогічна думка епохи Відродження і Реформації.	3
5.	Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.	3
6.	Педагогічна думка і школа в Англії у XVII-XVIII ст. Педагогічні погляди Джона Локка	3
7.	Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці	3
8.	Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та США у XIX ст.	3
9.	Реформаторська педагогіка зарубіжних країн кінця XIX — 1-ї пол. XX ст.	3
10.	Сучасна світова освіта і педагогіка.	3
11.	Виховання у стародавніх слов'ян	3
12.	Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (IX- XIII ст.).	3
13.	Школа, виховання і педагогічна думка епохи	3

	Українського Відродження (XV - перша пол. XVIII ст.)	
14.	Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.	3
15.	Освіта і педагогічна думка в Україні у другій половині XIX ст.	3
16.	Українська школа й педагогіка у першій половині XX століття	3
17.	Розвиток освіти й педагогічної думки в Україні у 50 - 90-ті роки XX століття.	3
18.	Тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні у період незалежності.	3
31	Індивідуальне творче завдання	16
	Разом	70 год., включ.ІТЗ

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне творче завдання Підготовка й захист презентації педагогічних поглядів та ідей одного із представників вітчизняної чи світової педагогіки та особливостей використання цього досвіду в сучасній педагогічній практиці.

4.6. Методи навчання

В процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка (Історія педагогіки)» передбачено використання пояснювально-ілюстративних, проблемно-пошукових, аналітичних та творчих методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації пізнавально-професійної активності, що сприяє розвитку творчої особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

За джерелом знань на заняттях використовуються методи навчання: словесні (лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія), наочні (презентація, демонстрація, спостереження) та практичні (ділова та рольова ігри, моделювання педагогічних ситуацій, вправи).

З метою підвищення ефективності формування загальних та фахових компетентностей майбутніх вчителів широко використовуються інтерактивні методи навчання – мозковий штурм, мікрофон, кейс-метод.

При організації самостійної роботи студентів використовується система наступних методів: написання есе, робота з електронною бібліотекою, вправи, самостійна робота студентів з різними джерелами інформації (нормативні документи, підручники, науково-методичні статті)

Дистанційні методи навчання: метод індивідуалізованого навчання на освітній платформі [Google Workspace for Education](#), застосунки Google Classroom, Google Документи, Google Диск Google Таблиці, Google Форми як

засоби та інструменти планування і контролю; для комунікації і зворотного зв'язку – Gmail, телекомунікаційні методи (Zoom-конференції, зустрічі у Google Meet, робота у Telegram, робота у Viber-групах).

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти. Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи (поточний та підсумковий контроль) здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та способами демонстрування студентами результатів навчання є: оцінювання активності і знань студентів під час семінарських занять, виконання тематичних тестових завдань, презентації виконання індивідуальних та групових творчих завдань (*поточний контроль*) та екзамен (*підсумковий контроль*);

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю* є перевірка розуміння та засвоєння певної частини змісту навчальної дисципліни, рівня сформованості умінь та навичок самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню підлягає: рівень, системність та ґрунтовність знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні проблемних (дискусійних) питань винесених на семінарське заняття; результати тестування тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього семінарського заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Методи поточного контролю: поточний контроль успішності засвоєння студентами навчального матеріалу здійснюється шляхом фронтального та індивідуального усного опитування й оцінювання знань студентів під час семінарських занять, перевірка й оцінювання виконання студентами тематичних практичних й індивідуальних творчих завдань та самостійної роботи з використанням навчальних платформ Zoom, Google Classroom, Google Forms, Google Drive а також месенджеру Viber тощо, захисту ІТЗ, тестування або в ході індивідуальних співбесід зі студентами під час консультацій.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі екзаменаційного тесту. Завданням *підсумкового контролю* є перевірка системності й ґрунтовності оволодіння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань.

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю

1. Визначити особливості виховання в первіснообщинному суспільстві.
2. Визначити загальні тенденції організації виховання і навчання у цивілізаціях Стародавнього Сходу.
3. Визначити загальні тенденції розвитку теорії і практики античного виховання. Порівняти Спартанську та Афінську системи виховання.
4. Дати загальну характеристику педагогічних ідей античних філософів: Демокрита, Сократа, Платона, Аристотеля.
5. Визначити загальні тенденції становлення та типи шкіл Римської системи виховання в IV-I ст. до н.е.. Проаналізувати педагогічні погляди Квінтіліана, та Сенеки.
6. Визначити особливості школи і педагогічної думки у Візантії.
7. Визначити особливості системи виховання та освіти в країнах середньовічної Європи. Дати характеристику системи рицарського виховання.
8. Визначити особливості виховання і освіти доби Реформації. Проаналізувати єзуїтське виховання.
9. Визначити особливості розвитку виховання, школи і педагогічної думки в епоху Відродження.
10. Визначити провідні педагогічні ідеї представників епохи Відродження (Ф.Рабле, В. де Фельтре, Е.Роттердармського).
11. Визначити основні періоди педагогічної діяльності Й.Г.Песталоцці. Проаналізувати зміст теорії елементарної освіти та принципу природовідповідності у педагогіці Й.Г.Песталоцці.
12. Обґрунтувати ідею поєднання навчання з продуктивною працею в педагогіці Й.Г.Песталоцці, охарактеризувати зміст розумового, морального, фізичного, трудового виховання в його педагогічній системі.
13. Обґрунтувати зміст ідеї загальнолюдської освіти, вікової періодизації, системи шкіл, класно-урочної системи за педагогікою Я.А.Коменського.
14. Проаналізувати педагогічну діяльність та умови формування світогляду Я.А.Коменського, особливості обґрунтування ним принципу природовідповідності, мети і завдань виховання.
15. Розкрити дидактичні погляди та вимоги до вчителя у педагогіці Я.А.Коменського.
16. Дати характеристику поглядів Дж. Локка про фактори розвитку особистості та роль виховання у цьому процесі. Визначити зміст фізичного, морального, розумового виховання у теорії Дж. Локка.
17. Дати характеристику соціально-політичних та філософських поглядів Дж.Локка. Проаналізувати теорію виховання "джентльмена".
18. Визначити зміст ідеї вільного виховання та вікової періодизації за Ж.-Ж. Руссо, основні суперечності в його педагогічних поглядах.
19. Проаналізувати соціально-політичні і філософські погляди Ж.-Ж.Руссо. Визначити особливості його інтерпретації принципу

- природовідповідності.
20. Визначити особливості обґрунтування А.Дістервегом принципів природовідповідності, культуровідповідності, самодіяльності виховання та вимоги до вчителя.
  21. Проаналізувати основні етапи педагогічної діяльності та дидактичні погляди А.Дістервега.
  22. Проаналізувати педагогічні погляди представників світової реформаторської педагогіки 2 пол. ХІХ- поч.ХХ ст.
  23. Проаналізувати основні ідеї реформаторської педагогіки (Р.Штайнера, Д.Дьюї, М.Монтессорі)
  24. Визначити генезу поглядів щодо морального виховання в історії педагогіки.
  25. Визначити генезу поглядів щодо розумового виховання в історії педагогіки.
  26. Проаналізувати розвиток проблеми естетичного виховання в історії педагогіки.
  27. Проаналізувати розвиток проблеми трудового виховання в історії педагогіки.
  28. Розкрити розвиток уявлень про ідеал вчителя в історії педагогіки.
  29. Розкрити сучасні тенденції розвитку світової освіти.
  30. Проаналізувати особливості виховання у східних слов'ян.
  31. Дати характеристику розвитку виховання і школи в Київській Русі.
  32. Проаналізувати ідеї представників педагогічної думки Київської Русі.
  33. Визначити організаційні та методичні особливості української козацької педагогіки.
  34. Визначити зміст та особливості організації навчання в Острозькій та Києво- Могиллянській академіях.
  35. Проаналізувати розвиток шкільництва в Україні у ХІV-ХV ст. (майстри грамоти).
  36. Визначити зміст педагогічної діяльності та педагогічних поглядів просвітителів і педагогів епохи українського Відродження (Ф.Прокопович, І.Борецький, І.Гізель, І.Вишенський)
  37. Охарактеризувати типи шкіл в епоху українського Відродження (ХVІ-ХVІІІ ст.)
  38. Визначити особливості розвитку освіти в Україні у ХVІ-ХVІІ ст.. (Братські школи).
  39. Проаналізувати просвітницьку діяльність та «педагогіку серця» Г.Сковороди.
  40. Проаналізувати педагогічні погляди та освітню діяльність Х.Алчевської.
  41. Проаналізувати педагогічні погляди педагогів к. ХІХ ст. (Б.Грінченка, І.Франка, Л.Українки, П. Грабовського).
  42. Проаналізувати розвиток освіти в Україні та педагогічні погляди діячів 1 пол. ХІХ ст.(Т.Шевченка, М.Корфа)
  43. Визначити особливості розвитку вітчизняної освіти у 2-й пол. ХІХ століття. Охарактеризувати педагогічні погляди М.І.Пирогова.

44. Визначити вимоги до вчителя у спадщині К.Д.Ушинського
45. Обґрунтувати зміст ідеї народності трудового та морального виховання в педагогічній системі К.Д.Ушинського.
46. Проаналізувати дидактичні погляди К.Ушинського.
47. Виокремити та проаналізувати основні періоди життя та педагогічної діяльності А.С.Макаренка
48. Визначити зміст трудового виховання і його зв'язок з продуктивною працею у творчості А.С.Макаренка.
49. Визначити ідеї А.С.Макаренка про проблеми сімейного виховання.
50. Дати характеристику змісту теорії дитячого колективу в педагогіці А.С.Макаренка.
51. Проаналізувати головні педагогічні ідеї праць А.С.Макаренка з проблем громадянського виховання.
52. Дати характеристику дидактичних поглядів В.О.Сухомлинського.
53. Визначити вимоги В.О.Сухомлинського до особистості вчителя та його підготовки.
54. Виокремити та проаналізувати основні періоди життя та педагогічної діяльності В.О. Сухомлинського.
55. Визначити тенденції розвитку вітчизняної освіти і педагогічної думки у 1-й пол. XX ст..
56. Визначити основні тенденції розвитку освіти і педагогічної думки в Україні у другій половині XX.
57. Розкрити основні педагогічні ідеї епохи Відродження в країнах Західної Європи.
58. Охарактеризувати діяльність найвизначніших представників педагогічної думки епохи Відродження.
59. Розкрити діяльність січових і козацьких шкіл в Україні.
60. Охарактеризувати освітню і педагогічну діяльність, педагогічні погляди Г.С.Сковороди.
61. Розкрити зміст педагогічної теорії Я.А.Коменського. Значення педагогічних ідей Я.А.Коменського для сучасної школи.
62. Педагогічні погляди Ж.Ж.Руссо, їх значення для сучасної педагогіки.
63. Педагогічні ідеї Й.-Г.Песталоцці, їх значення для розвитку педагогічної науки.
64. Педагогічні погляди Т. Шевченка.
65. Педагогічна система К. Ушинського, значення педагогічних ідей К. Ушинського для сучасності.
66. Прагматична педагогіка (Дж. Дьюї). Вплив ідей Дж. Дьюї на розвиток реформаторської педагогіки в першій половині XX століття.
67. Теорія «вільного» виховання (М. Монтесорі, О. Нілл та інші). Розвиток ідей М. Монтесорі на сучасному етапі.
68. Теорія трудової школи і громадського виховання Г. Кершенштайнера, її вплив на розвиток педагогічної думки у XX столітті.
69. Основні ідеї Вальдорфської педагогіки. Розвиток ідей Вальдорфської педагогіки на сучасному етапі.

- 70.Педагогічні погляди С. Русової, їх розвиток у сучасних умовах.
- 71.Розвиток школи і педагогіки в Україні в 20-тих роках ХХ століття
- 72.Педагогічні погляди В. Сухомлинського, їх розвиток у сучасних умовах.
- 73.Педагогічне новаторство 60-90-х років ХХ століття в СРСР: основні ідеї, найвизначніші представники.
- 74.Становлення національної системи освіти і педагогічної науки незалежній Україні (1991-2021 рр.).
- 75.Система неперервної освіти в Україні. Закон України «Про освіту».
- 76.Розкрити педагогічні погляди О. Залужного, Я.Чепіги, О Попова, С. Ананьїна та ін та їх значення для сучасної освіти.
- 77.Розвиток педагогічних інновацій в Україні у другій половині ХХ століття.
- 78.Офіційно-нормативні документи, що регламентують діяльність закладів вищої освіти: Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту»(2014р.).
- 79.Офіційно-нормативні документи, що, крім вище зазначених, регламентують діяльність закладів вищої педагогічної освіти: Концепція розвитку педагогічної освіти (2018р.), Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (2016р.).
- 80.Провідні напрямки сучасної педагогічної науки в Україні: педагогіка співробітництва, педагогіка партнерства, особистісно-зорієнтована педагогіка, дитиноцентрована педагогіка та ін.

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальне завдання																	К/р	ІТЗ	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1								Розділ 2													
С1	С2	С3	С4	С5	С6	С7	С8	С9	С10	С11	С12	С13	С14	С15	С16	С17					
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	5	60 балів	40 балів	100 балів

*С.1, С.2 ... С.17– завдання семінарських занять.

****Накопичення балів на семінарських заняттях:**

Рівень оволодіння студентами системою знань, умінь та навичок по темі кожного семінарського заняття оцінюється за 5-бальною системою. Кількість балів за роботу студента на семінарському занятті розраховується за формулою

($Q_n \times 0,6$), де Q_n – оцінка за пізнавальні досягнення студента на відповідному семінарському занятті.

***Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:

Поточна оцінка на **семінарських заняттях** визначається за такими критеріями:

«5» – студент (ка) демонструє всебічне, систематичне, глибоке знання і розуміння програмного матеріалу; вміння вільно виконувати завдання, передбачені навчальною програмою; творчі здібності в розумінні, викладенні і використанні навчального матеріалу; уміння творчого застосування теоретичних знань на практиці, активність у роботі семінару;

«4» – студент (ка) демонструє систематичні знання теоретичного матеріалу, уміння інтерпретувати сутність основних понять навчального курсу, наводити приклади з педагогічної практики;

«3» – студент (ка) демонструє репродуктивне відтворення матеріалу курсу під час доповіді, або робить доповнення під час обговорення питань;

«2» – студент (ка) робить незначні доповнення під час обговорення питань семінарського заняття;

«1» – студент (ка) присутній на семінарському занятті, але не проявляє свої пізнавальні досягнення.

Оцінка контрольної роботи здійснюється за параметрами:

4 бали - 36-45 правильні відповіді

3 бали - 30-35 правильні відповіді

2 бали – 24-29 правильні відповіді

1 бали – 15-23 правильні відповіді

0 балів – 0 -14 правильні відповіді

Оцінка ІТЗ здійснюється за параметрами:

0–4 балів – зміст та оформлення роботи; (1 – зміст не відповідає темі ІТЗ, 2 – репродуктивний характер поданого матеріалу; 3 – творчий характер роботи, з недостатньою обґрунтованістю та аргументованістю вибору змісту, методів та засобів виховання поданих в ІТЗ; 4 – творчий характер роботи з обґрунтованістю вибору теми, мети, завдань, змісту, методів та засобів виховання поданих в ІТЗ).

0-1 бал – захист (презентація ІТЗ)

Критерії оцінювання екзамену

40 балів – студент дає повні, ґрунтовні відповіді на усі запитання екзаменаційного білету, демонструє всебічне систематичне, глибоке знання і розуміння програмного матеріалу, вміння самостійно їх використовувати у професійній діяльності;

35 балів – студент демонструє повне знання і розуміння програмного матеріалу; має труднощі з відповідями на запитання;

30 балів – студент знання і розуміння програмного матеріалу, демонструє епізодичні уміння й навички застосовувати здобуті знання на практиці;
 25 балів – студент репродуктивно відтворює теоретичний матеріал курсу, може дати відповідь на запитання білету;
 20 балів – студент репродуктивно відтворює окремі положення та поняття курсу, не може дати відповідь на запитання білету.

Шкала загального оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно	не зараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти в Україні. Історія. Теорія: навч. посібник. К.: Либідь, 1998.
2. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: Підручник. К.: Либідь, 2006.
3. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посіб. Вид 2-е, перероб., доп. К.: Академвидав, 2007.
4. Грушевський М.С. Історія України-Русі. К.: Наукова думка, 1992. Т. 1-3.
5. Гусев В.І. Історія західно-європейської філософії XV–XVII ст. Курс лекцій. К.: Либідь, 1994.
6. Зайченко І. В. Історія педагогіки: у 2-х кн.: навч. посіб. для студ. ВНЗ. , 2010.
7. Історія педагогіки / За ред. М.С. Гриценка. К., 1973.

8. Історія педагогіки : навч.-метод. посіб. до самот. вивч. дисцип. для студ. ВНЗ / М. В. Елькін. Мелітополь : Вид. будинок ММД, 2009. 204 с.
9. Історія педагогіки. Частина I. Історія зарубіжної педагогіки: навч.-метод. посібник. За ред. А. Б. Рацула. Кіровоград, 2003.
10. Історія соціального виховання (з давніх часів до середини ХХ століття) : хрестоматія / упоряд.: О. С. Радул [та ін.]. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2010. 464 с.
11. Кирпач А.З. Історія народної освіти Запорозьких козаків. К., 1993.
12. Кравцова Т.О Вивчення дитини у вітчизняній та зарубіжній реформаторській педагогіці кінці ХІХ – почату ХХ століття: монографія. Харків. Мічулін, 2019.
13. Кузь В. Г., Руденко Ю. Д., Губко О. Т. Українська козацька педагогіка і духовність. Умань, 1995.
14. Левківський М. В. Історія педагогіки: Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2003.
15. Любар О. О. Хрестоматія з історії Української школи і педагогіки. К.: Знання, 2003.
16. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української педагогіки. К.: Знання, 2003.
17. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: навч. посіб. К.: Вікар, 2003.
18. Медяньський Є. Братські школи України в ХVІ–ХVІІ ст. К., 1958.
19. Мельничук О.С. Історія педагогіки України: навч. посібник. Кіровоград, 1998.
20. Мельничук О.С. Козацьке виховання (ХVІ- ХVІІІ ст.). – Кіровоград, 1999
21. Нариси з історії педагогічної думки (перша третина ХХ століття): [монографія] / О. С. Радул, Т. О. Кравцова, С. В. Куркіна, Т. О. Прибора, О. В. Філоненко, Н. М. Озерна // За ред. О. С. Радул. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015.
22. Нариси історії українського шкільництва: навч. посібник. За ред. О.В.Сухомлинської. К.: Заповіт,1996.
23. Окольніча Т. В., Шарошкіна Т. А. Тенденції розвитку вищої освіти України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття: монографія. Кропивницький: «Ексклюзив-Систем», 2022.
24. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги: підручник. Під заг. ред. А. М. Бойко. К.: ВД „Професіонал», 2004.
25. Радул О. Історія педагогіки України Х–ХVІІ століть: Персоналії. К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2005.
26. Радул О. С. Історія педагогіки України : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Харків: ФОП Озеров Г. В., 2017. 216 с.
27. Рацул А. Б., Радул О. С., Рацул О. А. Історія зарубіжної педагогіки: навчальний посібник. Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2008.
28. Розвиток народної освіти і педагог, думки на Україні. За ред.

М. Д. Ярмаченка. К., 1991.

29. Сисоєва С. О., Соколова І. В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки: навчальний посібник. К.: Центр навч. літератури, 2003.
30. Сковорода Григорій. Твори. – К.: Обереги, 1994.
31. Сухомлинський В. О. Вибр. Тв. у 5-ти томах. К.: Рад. школа, 1976–1977.
32. Федоренко Д. Т. Школа і освіта Запорізької Січі. Кривий Ріг, 1990.
33. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Академія, 2000.

Законодавчі і нормативні документи.

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту» 16 січня 2020 року № 463-IX зі змін. та доповн. [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
2. Закон України «Про освіту». (2017). [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (Law of Ukraine “On Education”. (2017).
3. Конституція України: [зі змін. та допов., внесеними Законом України від від 21 лютого 2014 року N 742-VII]. – Харків: Фактор, 2015. – 118 с.
4. Концепція «Нова українська школа». (2016). [Електронний ресурс]. – URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>
5. Майбутнє патріотизму: Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді // Управління освітою. 2015. № 3. С. 13–17.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. – [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
7. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. – URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/24565/
8. Україна. КМУ. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 р. №988-р. [Електронний ресурс]. – URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/

Додаткова

1. Богалій Д. І. Український мандрівний філософ Г. Сковорода. К., 1992.
2. Верналець М. М. Педагогічні ідеї Б. Д. Грінченка. К., 1990.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997.
5. Гоштанар Ірина Вікторівна. Педагогічна система Й. Ф. Гербарта у

- контексті розвитку світового освітнього простору : моногр. Херсон : Айлант, 2012. – 176 с.
6. Дубінка М. М. Особливості творчості педагога в контексті ідей гуманістичної педагогіки В. О. Сухомлинського. *Наукові записки* / Ред. кол.: В. В. Радул, С. П. Величко та ін. Вип. 123. Т. І. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. С. 151–156.
  7. Дубінка М. М. Проблема педагогічного спілкування в контексті ідей Василя Сухомлинського. *Наукові записки* / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Серія: Педагогічні науки. Вип. 171. Кропивницький: «КОД», 2018. С. 188–193.
  8. Дяченко Т.В. Народно-педагогічні уявлення східних слов'ян у галузі екологічного виховання: навчальний посібник. Кіровоград: Поліграфічно-видавничий центр ТОВ «Імекс ЛТД», 2002.
  9. Європейська педагогіка і Василь Сухомлинський як сучасний педагог-гуманіст. К., 1993.
  10. Калініченко Надія Андріївна. Василь Сухомлинський, Іван Ткаченко, Олександр Захарченко: концепти продуктивної педагогіки : наук.-метод. посіб. / Н. А. Калініченко. – Кіровоград : КДПУ, 2013. 188 с.
  11. Кирпач А.З. Історія народної освіти Запорозьких козаків. К., 1993.
  12. Коваленко Є.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 664 с.
  13. Костенко Л. Д. Окольніча Т. В. Організаційне забезпечення позашкільної освіти України (1991–2014 рр.). *European scientific discussions*. Rome, 2021. P. 396–402.
  14. Костенко Л. Д., Окольніча Т. В., Ситнік Т.І. Освітній простір міста Кропивницького 1991–2021 роки (хроніка розвитку від незалежності до сьогодення): навчально-методичний посібник. Дніпро : Середняк Т. К., 2022.
  15. Костенко Л., Окольніча Т. Естетичне виховання учнів закладів середньої освіти в позанавчальній діяльності в Херсонській губернії (друга половина ХІХ – початок ХХ століття). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 51. С.264–570.
  16. Костомаров МЛ. Слов'янська міфологія. К.: Либідь, 1994.
  17. Кравцова Т. О До проблеми наукового обґрунтування феномена особистості (початок ХХ століття). *Рідна школа*. № 3–4 2017. (1047–1048) березень-квітень 2017 ПП “Видавництво “Фенікс”. Київ-03680. С.62–66.
  18. Кравцова Т. О Організація природовідповідного виховання учнів у педагогіці. *Наукові записки*. Вип.123(1). Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. С.182–187.
  19. Кравцова Т. О. Педагогічна рефлексологія, як напрям вивчення дитини у вітчизняній педагогіці початку ХХ століття. *Наукові записки*. Вип.134.

- Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014.
20. Кравцова Т. О. Практична діяльність представників реформаторської педагогіки щодо вивчення дитини кінця ХІХ – початку ХХ століття. *Наукові записки*. Вип.140. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. С.83–87.
  21. Кравцова Т.О. Теорія і практика вивчення дитини у реформаторській педагогіці. (Навчальний посібник) - Кіровоград: Поліграфічно-видавничий центр «Імекс ЛТД», 2007. 147 с
  22. Кравцова Т.О. Теорія природовідповідного виховання у педагогіці Василя Сухомлинського. *Наукові записки*. Вип.152. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2018. С.83–87.
  23. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти: навч. посібник. – К.:Майстр-S, 1996.
  24. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні : навч. посіб. К. : Вікар, 2003. 335 с.
  25. Мельничук О. С. Козацьке виховання (ХVІ–ХVІІІ ст.). Кіровоград, 1999.
  26. Мицько Ф. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. К., 1990.
  27. Нагачевська З.І., Джус О.В. Історія педагогіки. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів ОКР “бакалавр”: навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ: «НАІР», 2014. 188 с.
  28. Огієнко І. Українська культура. К., 1990.
  29. Окольніча Т. Костенко Л. Розвиток ідеї громадянськості особистості в історичній ретроспективі. *Наукові записки*. Випуск 204. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. С. 41–47.
  30. Окольніча Т. В. Моральні аспекти картини світу часів Київської Русі. *Наукові записки*. Випуск 83. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. С. 137–141.
  31. Окольніча Т. В. Москаленко О. М. Теорія і практика гармонійного розвитку розумових, духовних, трудових та фізичних сил дитини у педагогіці філантропізму: навчальний посібник. Кіровоград, 2010.
  32. Окольніча Т. В. Притюпа О. С. Краєзнавчий аспект природничої освіти Єлисаветградщини (2пол. ХІХ – поч. ХХ століття): навчальний посібник. Кіровоград, 2010.
  33. Окольніча Т. В., Яковенко С. А. Особливості виховання дітей в українських сім'ях ХІХ – першої чверті ХХ століття. Modern science: innovations and prospects Proceedings of II International Scientific and Practical Conference Stockholm, Sweden 7–9 November 2021. С. 456–461.
  34. Окольніча Т. В. Педагогічні аспекти військово-фізичного виховання Київської Русі. *Наукові записки*. Випуск 91. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. С. 168–174.
  35. Окольніча Т. В., Ситнік Т. І. Вплив гри та іграшки на виховання підростаючого покоління в українському традиційному суспільстві (ХІХ –

- перша чверть ХХ століття): навчально-методичний посібник. Кропивницький. ФОП:Піскова М. А., 2022.
36. Савченко Н. С. Духовно-моральне виховання у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського *Наукові записки*. Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Випуск 171. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2018. С. 143–148.
  37. Савченко Н. С. Євтух М. Б. Історичні та соціально-економічні умови розвитку технічної освіти в Англії кінця ХІХ – початку ХХ століття. *Наукові записки* / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Випуск 178. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019. С. 35-40.
  38. Савченко Н. Становлення і розвиток позашкільної освіти і виховання у Польщі (ХVІІІ– ХХ ст.). Частина І. Громадсько-педагогічні рухи: монографія. Кіровоград: Видавництво ТОВ «КОД», 2010.
  39. Сбруєва А. А., Рисіна М.Ю. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах. СумДПУ, 2000. 208 с.
  40. Скільський Д. Історія зарубіжної педагогіки: посіб. – К. : Смолоскип, 2011. 376 с.
  41. Скільський Д. М. Історія української педагогіки: ілюстр. навч. посіб. – Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2012. 340 с.
  42. Сковорода Григорій. Твори. – К.: Обереги, 1994.
  43. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. / за ред. О. В. Сухомлинської. – в 2-х т. К. : Либідь, 2005. Т. 2. 552 с.
  44. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. К: Либідь, 2005. Т. 1. 624 с.
  45. Філоненко О. В. Освіта Кіровоградщини (Єлисаветградщини) в наукових рефлексіях українських учених (друга половина ХІХ–ХХ століття). Харків: Мачулин, 2017.
  46. Філоненко О. В., Акімкін О. М. Розвиток приватної освіти на Єлисаветградщині (друга половина ХІХ – початок ХХ століття): монографія. Дніпро: Середняк Т. К., 2022.
  47. Філоненко О.В. Культурно-освітня діяльність громадсько-просвітницьких товариств України другої половини ХІХ – початку ХХ століття. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. Випуск 204. С. 79–83.
  48. Філоненко О. В. Організаційні та змістові аспекти становлення професійної підготовки вчителів в Україні у 20-х роках ХХ століття. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2021. Випуск 199. С. 63–68.
  49. Філоненко О. В. Проблема трудового виховання в історичному вимірі. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. Випуск 203. С. 28–34.
  50. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. Суспільно-політичні й ідеологічні передумови виникнення вищої освіти на Україні. К., 1991.
  51. Хрестоматія з історії Вітчизняної педагогіки. За ред. С. Д. Литвинова.

- Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні: Нариси. К., 1961.
52. Хрестоматія з історії педагогіки За ред. проф. А. В. Троцько. Харків: ХНАДУ, 2011. Т. 1. 456 с.
  53. Хрестоматія з історії педагогіки. За ред. проф. А. В. Троцько. Харків: ХНАДУ, 2011. Т. 2. 524 с.

5.2. методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій (електронний варіант).
2. Підручники та посібники, зазначені у списку літератури.
3. Нормативні документи.
4. Інформаційні ресурси.
5. Інформаційні матеріали щодо підготовки до семінарських занять.
6. Вимоги до написання, оформлення та оцінки індивідуальних творчих завдань.
7. Перелік тем та питань, що винесені для самостійного опрацювання студентами.
8. Перелік питань, що виносяться для складання екзамену з курсу, що вивчається.

5.3. Інформаційні ресурси (перелік інформаційних ресурсів)

1. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені Володимира Вернадського [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Бібліотека Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка - [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/pro-biblioteku/novyny>
4. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.dnpb.gov.ua>
5. Педагогічна бібліотека [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.pedlib.clx.ru>
6. Портал сучасних педагогічних ресурсів [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.intellect-invest.org.ua>
7. Освіта України [Електронний ресурс]. – URL: <http://osvita-ukrainy.com.ua>
8. Освіта UA [Електронний ресурс]. – URL: <http://osvita.ua>
9. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей [Електронний ресурс]. – URL: <https://ipv.org.ua/prohrama-nova-ukrainska-shkola/>
10. Завгородня Т.К. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник. – URL: http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3058/1/історія_педагог_іки.pdf
11. Ярошук Л. Історія педагогіки: навч.-метод. комплекс. – URL: http://bdpu.org:8080/bitstream/123456789/273/1/Yaroshchuk%20L.H.%20Ist_oriya%20pedahohiky.pdf

12. Нагачевська З.І., Джус О.В. Історія педагогіки. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів ОКР “бакалавр”: навчально-методичний. – ІваноФранківськ: «НАІР», 2014. – URL: <http://194.44.152.155/elib/local/2121.pdf>
13. Левківський М.В. Історія педагогіки: навч.метод. посібник. 4-те вид., К.: Центр учбової літератури, 2011. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Levkivskyi_Mykhailo/Istoriia_pedagogiky.pdf

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).

Відповідно до норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022) роботи студентів мають бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. При використанні чужих ідей і тверджень у власних роботах обов’язково посилаються на використані джерела інформації. Під час оцінювання результатів навчання не користуються недозволеними засобами, самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання.